EL MIRALL

núm. 81 500 ptes

Dossier
Símbols: de l'himne a la Diada de Mallorca

Entrevista
Josep Mascaró Pasarius, un home amb desig de saviesa

Reportatge
L'etiquetatge en català

Societat
Urolitiasi, una malaltia que ja patien les mòmies

"SA NOSTRA"

Obra Social i Cultural

Amb el patrimoni cultural de les Balears i el seu principal exponent: la llengua.

Col.laboració en publicacions editades integrament en català:

Tià de Sa Real

El Turó

Enciclopèdia de Menorca

Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera

Col.laboració amb institucions:

Universitat de les Illes Balears

Obra Cultural Balear

Institut d'Estudis Eivissencs

Institut Menorquí d'Estudis

Cercle artístic de Ciutadella

Associació de Premsa Forana de Mallorca

Joves de Mallorca per la llengua

Escoletes Mallorquines

Fundació Teatre del Mar

Grup d'Ornitologia Balear

REVISTA CULTURAL
Octubre, novembre i desembre
1996 - Núm. 81

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR
Publica:
Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta,1 - 07001 Palma
President: Ferran Gomila
Editor: Antoni Mir

Producció, Administració i Publicitat:
C/ de la Impremta,1 Pral. 2ª
07001 Palma (Mallorca)
Tel. (971) 725937
Telefax: (971) 719385
Apartat de Correus 179
07080 Palma (Mallorca)
Delegació a Barcelona:
C/ de la Montcada, 20
(Palau Dalmases)
08003 Barcelona
Delegació a València:
C/ de Moratín, 15
46001 València

Director:
Gaspar Valero i Martí

Redactora en cap:
Joana Mas i Sastre

Secretari de redacció:
Tomeu Martí i Florit

Consell de redacció / col·laboradors
Francesc Bujosa
Catalina Valriu
Antoni Ginard
David Ginard
Antoni Marimon
Biel Mesquida
Mateu Morro

Publicitat: Santi Adrover

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels autors.
Coberta: Escultura de Jaume Mir
Fotos: Joan Celià
Disseny : Carles Oubiña
Maquetació : Tomeu Martí
Fotocomposició:
Documenta Balear SA
Impressió:
Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma.
Tel.475754

Dipòsit Legal:P.M.10-1987

EL MIRALL

SUMARI

Universitat de les Illes Balears
Biblioteca i Documentació
Cifre

Dossier 5

MALLORCA VOL ELS SEUS SÍMBOLS

El dossier analitza la urgència de dotar Mallorca d'una sèrie de símbols per reforçar la identitat i el sentiment de poble. Antoni Ignasi Alomar aporta i dissecciona un bon grapat de dates històriques per a la celebració de la Diada. Antoni Quintana descriu la Festa de l'Estendard al llarg dels segles. Dos articles més es refereixen a *La Balanguera,* recentment aprovat com a himne de Mallorca.

4 Editorial

Opinió 16
La identitat de la Padània,
Per Antoni Ginard

Semblança 22
Antoni Planas fa la semblança de l'arquitecte recentment traspassat Guillem Oliver, nascut a Manacor l'any 1943, i que juntament amb Neus Inyesta, és l'autor del projecte de reconstrucció de Can Alcover.

Reportatge 18
Etiquetatge en català
Una sentència del Tribunal Constitucional espanyol estableix l'obligació que les etiquetes dels aliments siguin bilingües.

Entrevista 23

UN HOME MEDITERRANI AMB DESIG DE SAVIESA

Darrera entrevista a Josep Mascaró Pasarius feta per la seva filla Virgínia Mascaró.

I-IV Notícies de l'Obra

Vides exemplars 20
L'herència de l'indià
per Pere Morey

Els itineraris de les Rondalles 33
En aquest número continuam anb la segona entrega dels recorreguts rondallístics que han dissenyat Gaspar Valero i Pilar López.

Tendències
Art
Joana Mas.....37
Cinema
Pau Rosselló.....38
Llibres
Biel Mesquida 40
Música
Àlex Volney 42

Societat 31

Fèlix Grases, director del grup d'investigació en urolitiasi de la UIB, ens posa al dia sobre els darrers avenços per prevenir les pedres als ronyons. Aquesta malaltia afecta el 14% de la població balear.

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS
5102891668

EDITORIAL

Volem més nirvi nacional

Les Balears anam camí de ser l'única comunitat autònoma de les que formaren l'antiga Confederació Catalanoaragonesa que no assoliran l'equiparació amb les nacionalitats històriques: Aragó, gràcies a les dues grans mobilitzacions de fa un parell d'anys i a l'actitud unitària, en aquest tema, de totes les forces polítiques i socials, ja ha aconseguit que se la reconegui formalment com a tal i ara vendran les competències. El País Valencià ja aconseguí, des del primer moment de l'autonomia i gràcies a una Llei orgànica de transferències, la gestió de la Sanitat i l'Educació: no hi era aliena la manifestació més gran de la seva història amb prop de mig milió de persones. I de Catalunya ni cal parlar-ne.

Les Balears anam camí de ser l'única comunitat autònoma pluriinsular que no assolirà l'equiparació amb les nacionalitats històriques. Les Canàries també han aconseguit el reconeixement formal i i diferenciat, a més de l'Estatut fiscal i històric constantment millorat i de les inversions estatals específiques, rebran tard o prest les competències corresponents. No hi és aliena la unitat i el pes electoral, que els dóna el Govern autonòmic i la presència de diputats nacionalistes canaris al Congrés dels Diputats.

Tranquils, però, fora nirvis, no passa res. I què, si Mallorca no reacciona? Mentres tothom lluita pels seus interessos, legítims, les Balears romanen condormides damunt el matelàs de les bones temporades turístiques mentres les institucions estan infrafinançades i mancades de competències essencials. I el nostre màxim representant ens presenta al Club Siglo XXI i a tots els fórums on va com el paradís a la terra.

Les Balears han vist els dos darrers anys com a Mallorca es produïen dues mobilitzacions que, centrades en la defensa de la llengua, la primera, i de l'autogovern, la segona, aquesta darrera, amb una unitat civil i institucional difícilment superable. Però, alhora, tenim un Govern feble sostengut per un partit en crisi permanent que encara que s'ho proposi deu negociar dificultosament amb Madrid. Partits polítics de l'oposició, com el PSOE, que inexplicablement i a diferència de totes les altres direccions autonòmiques, manté una actitud tèbia en la defensa i en la urgència de l'ampliació competencial quan no contrària al reconeixement compensat de la insularitat. Una societat civil que creix i es vertebra però que encara no és tan forta com hauria d'esser, com no ho és l'actual consciència ciutadana de país. I una falta generalitzada de sana ambició col.lectiva com a poble.

A massa col·legis, la majoria encara, la llengua de Mallorca, la llengua catalana, no hi és

Tothom tranquil, no passa res, fora nirvis, ja s'arreglarà. I quan vénguin mal donades, quan ja no poguem passar més sense infrastructures i inversions que no ens deixin enrere d'allà on són totes les altres autonomies, quan volguem esser competitius i ens peguem de nassos amb les limitacions de la insularitat (que també, com passa ara mateix, és el motiu de la nostra riquesa, una excepció a tot Europa i el Mediterrani), després vendran els nirvis.

La llengua se'ns en va per les retxilleres de la capital, Palma, de s'Arenal de Llucmajor, de Calvià, d'Andratx, de Portocristo, de Can Picafort, de la vila d'Eivissa... I s'esmuny, com un fantasma mut, d'entre les converses dels joves. A molts, massa col·legis, la majoria encara, la llengua de Mallorca, la llengua catalana, no hi és. Però és igual, fora nirvis. El Govern continua sense publicar un Decret de Mínims que el Parlament balear ha instat per unanimitat i el Conseller d'Educació ha dit que s'arribaria al 50%, però tots tranquils, sense presses, només han passat tretze cursos escolars des que el Govern tenia el mandat estatutari de generalitzar l'escola en català. Igual ara tornen a encomanar "un estudi" per conèixer on som.

Només dues coses han trencat la placidesa de la mort sense dolor i ens ha fent recuperar el nirvi com a poble que és tant com dir recuperar el pols de la vida nacional. Tenim un diari en català, el Diari de Balears, que rebrà el reconeixement del món de la cultura dia 20 de desembre, la Nit dels Premis de l'Obra Cultural Balear. I La Balanguera ja és l'himne oficial de Mallorca gràcies a un acord del Consell Insular de Mallorca, on no hi hagué cap vot en contra, que com digueren tots els defensors de la proposta no feia més que reconèixer oficialment com a himne una cançó i un poema que la gent ja havia instituït com a himne propi.

Volem més nirvi en defensa de la llengua catalana i de l'equiparació amb les nacionalitats històriques. Necessitam més empenta, i que cadascú assumesqui la seva responsabilitat. Volem més nirvi nacional.

* *El Mirall* dedica l'entrevista central a Josep Mascaró Pasarius, soci fundador de l'Obra Cultural Balear l'any 1962. Aquesta publicació i l'OCB volen retre, així, un merescut homenatge a la seva gran tasca cultural. L'entrevista va ser enregistrada per la seva filla Virgínia molt pocs abans de morir per ser publicada a *El Mirall*.Volem més nirvi nacional.

Mallorca vol els seus símbols

Un ample dossier analitza la urgència de dotar Mallorca d'una sèrie de símbols per reforçar la identitat i el sentiment de poble. Antoni Ignasi Alomar, partint de la idea de la necessitat de crear una festa nacional, aporta i dissecciona un bon grapat de dates històriques per a la seva celebració. Antoni Quintana descriu la Festa de l'Estendard al llarg dels segles i l'afirma com una celebració de tot Mallorca i no només de Palma. Els dos darrers articles es refereixen a *La Balanguera*, proclamada himne de Mallorca fa poc. Bartomeu Miralles explica com es va desenvolupar el ple del Consell Insular, i Joan Moll aborda les virtuts de *La Balanguera*, peça musical i literària única, composta per Amadeu Vives i escrita per Joan Alcover

DOSSIER

Alternatives per a la celebració de la Diada de Mallorca

La celebració de la festa nacional mallorquina l'11 de juliol, recordant el dia de l'ocupació, l'any 1715, de la Ciutat de Mallorca, per les tropes castellanofranceses seria una celebració reivindicadora. Serviria per recordar als mallorquins l'autogovern que varen tenir durant cinc-cents anys, fent coincidir el dia de la seva festa amb el dia que el varen perdre, la seva importància i el dret i el deure que tenen de recobrar-lo.

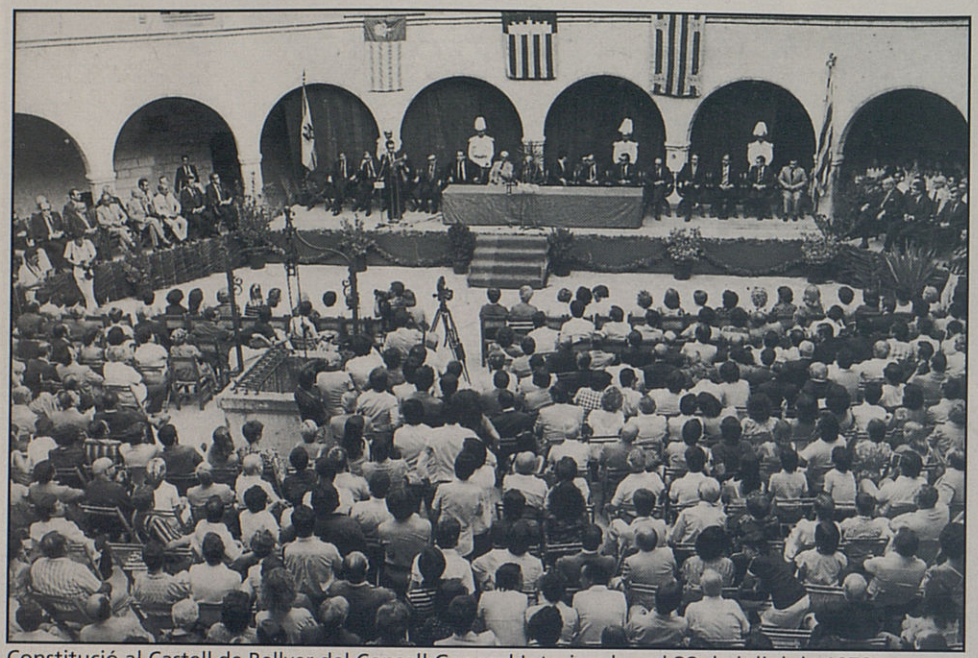

Constitució al Castell de Bellver del Consell General Interinsular, el 28 de juliol de 1978.

Seria també un homenatge a la resistència del poble mallorquí, especialment a la capital, en defensa del seu autogovern davant les tropes ocupants castellanofranceses, resistència que va existir i que va acabar amb la rendició per la traïció dels aliats i l'abandó pel mateix rei Carles III d'Àustria, quan Catalunya i València ja havien estat vençudes.

L'efemèride serviria per recordar també la solidaritat amb Catalunya (especialment l'ajuda mallorquina a Barcelona durant el setge definitiu de 1714) davant un enemic comú i en defensa de la mateixa cosa, l'autogovern, que després de la derrota es va perdre al mateix temps que s'imposà l'espanyol als països de llengua catalana.

Encara que no fos el dia de Mallorca, aquesta data s'hauria de commemorar igualment. Un inconvenient d'aquest dia és la manca de tradició, però al principi aquesta sempre faltarà, se celebri com se celebri, l'altre desavantatge és que cau en un mes de l'estiu i fàcilment passaria desapercebut socialment.

Una alternativa seria el 27 d'octubre, recordant la darrera sessió del Gran i General Consell abans de l'ocupació de la capital del Regne per les tropes de Felip V, o el 16 de març, dia de la promulgació del Decret de Nova Planta, l'any 1716, que va eliminar legalment l'autogovern balear.

Commemorar el dia de Mallorca el dia de l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de les Balears, el 25 de febrer de l'any 1983, significaria recordar sobretot la més gran mobilització popular mallorquina per l'autogovern de la dictadura ençà i la recuperació d'un mínim autogovern després del Decret de Nova Planta de 1716.

Suposaria, doncs, celebrar la institucionalització de les Balears com a comunitat per primera vegada des de la desaparició del Regne de Mallorca i després de la frustració de les possibilitats de recuperació durant la II República Espanyola.

Encara que aquest dia mereix celebrar-se de qualque manera, té qualque inconvenient: se celebraria la festa de les Balears i no la de Mallorca; celebraria un fet històric molt modern, per això difícilment mitificable, i un avanç important i pacífic, encara que petit en comparació amb les competències exclusives d'autogovern de què vàrem ser espoliats al segle XVIII. Sobretot, té el perill de fer oblidar la continuïtat i la personalitat històrica i cultural del nostre país, oblit greu en uns moments crítics de competència cultural fortíssima, en el context de la internacionalització econòmica i de la unió política europea, que ens poden deixar marginats definitivament i prop de l'extinció a la llarga si no ens refermam com a país.

L'altra alternativa és el

31 de desembre. Commemora des del mateix segle XIII (és una de les festes civils europees més antigues celebrades sense interrupció) i ben aviat a tota l'illa, el naixement de la Mallorca actual, amb la seva incorporació immediata a la comunitat de llengua catalana i, amb la constitució en un Regne independent que durà fins al segle XVIII.

Durant segles va commemorar la victòria damunt els musulmans, especialment mentre va haver-hi antagonisme amb el nord d'Àfrica i amb Turquia, en una commemoració paral·lela a la religiosa d'implantació del cristianisme a les Balears.

Però des del principi també ha tengut altres significats, especialment la celebració, sota el nom de Festa de l'Estendard, de la pertinença a la nostra comunitat cultural i lingüística a través de l'homenatge a la persona de Jaume I, com a instaurador de la monarquia.

Si la festa de la resistència contra l'espoli de l'autovern al segle XVIII té un fons unitari pel paral·lelisme amb la celebració de la Diada de Catalunya, referida a la mateixa època, aquesta festa té un paral·lelisme amb la festa de la Conquista de València, que honora també la figura de Jaume I, rei que incorporà Mallorca a la Corona d'Aragó, encara que a València no sigui tan antiga, justament perquè es va inspirar en la celebració mallorquina.

Un inconvenient del 31-D és que se celebra la vespra de cap d'any

Presidida sempre per la imatge de Jaume I, pare de la pàtria mallorquina, en temps de persecució la festa, empobrida i tot, ha mantingut en el cor de molts mallorquins el seu valor nacional, des que els renaixentistes mallorquins al segle XIX varen redescobrir la seva importància, sobretot gràcies a Pere d'Alcàntara Penya, amb *La Colcada*. El franquisme no va poder eliminar la celebració i per això hagué d'amagar el seu significat nacional mallorquí, per convertir-la en una festa espanyola.

Un inconvenient del 31 de Desembre és que se celebra la vespra del dia de cap d'any, el dia dels pre-

Aspecte de la plaça Major de Palma durant la Diada del 1977

ESPECIALISTES EN ARTICLES DE MUNTANYA, CÀMPING, ESQUÍ I ESCALADA

ES REFUGI

20è ANIVERSARI

VIA SINDICAT, 21 (pati interior)
Antic Edifici del Sindicat Forà
Tel. 71 67 31 • Palma

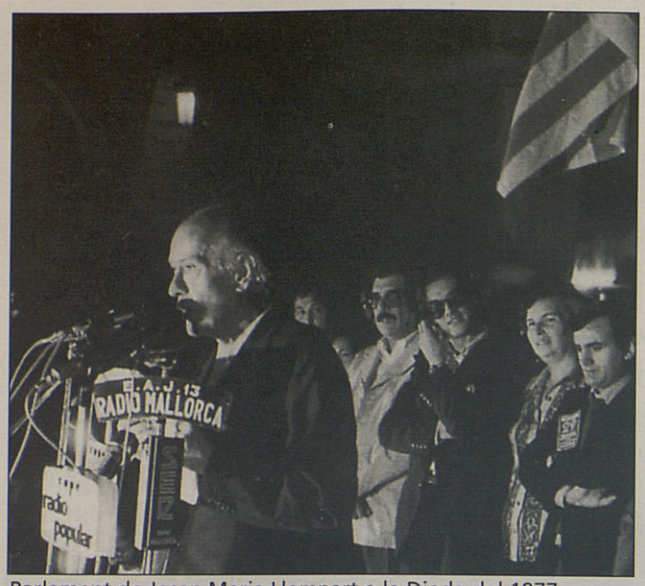

Parlament de Josep Maria Llompart a la Diada del 1977.

paratius per a aquesta altra celebració. Un altre inconvenient és que avui en dia sigui una festa municipal: antigament els actes depenien, per una banda, del rei de Mallorca, a través del seu representant, i, per una altra, de la Universitat de la Ciutat i Regne; perdut, però, l'autogovern va perdre categoria quan va passar a dependre de l'Ajuntament de Palma que substituí el govern de Mallorca.

Perquè la Festa de l'Estendard torni ser festa mallorquina, l'Ajuntament de la capital hauria de col·laborar amb el Consell Insular. Un darrer inconvenient és que es pot caure en la temptació de celebrar una victòria militar, incloent-hi simulacres bèl·lics que fàcilment poden arribar a ser ridículs; ara bé, aquesta festa ha de celebrar la fundació d'un país, Mallorca, amb la personalitat cultural i lingüística que el caracteritza vuit segles després, i ha de ser de reivindicació de l'autogovern, mite fundacional i reivindicació simbolitzats per la bandera de Jaume I, mentre que celebrar la festa el 16 de març o l'11 de juliol tendria un caire encara més reivindicador perquè tendria com a punt central una resistència militar i una derrota amb unes conseqüències històriques encara no superades.

Un altre fet de la història de Mallorca que també mereixeria ser recordat són les Germanies. Considerades un precedent de la Revolució Francesa que la burgesia encapçalà en el segle XVIII, haurien de ser assumides per una dreta moderna i nacional i no tan sols per l'esquerra. D'altra banda, la Germania afegeix al seu valor social modern, l'element nacional de la seva relació amb la Germania valenciana contemporània. La data de la celebració hauria de tenir relació amb el començament, el 7 de febrer de 1521, i amb el seu primer període, més que amb la seva sagnant repressió.

Una altra possibilitat seria triar festes religioses, però en les societats modernes s'admet que les festes nacionals han de ser laiques.

També es podria prendre com a referència la data de naixement o de la mort d'algun mallorquí o mallorquina exemplars i entre aquests sembla que només en destaca prou un per fer aquesta funció: Ramon Llull, la principal aportació mallorquina i de la cultura catalana a la cultura mundial, pare de la pàtria cultural, mentre que Jaume I és el pare de la patria política. La celebració de la festa de Mallorca el dia de la festa tradicional de Ramon Llull, celebrada el dia 27 de novembre, després del Concili Vaticà II, fonamentalment tendria un contingut cultural. Aquest fons cultural es basaria en la importància de la seva obra en llengua catalana, la primera en extensió i qualitat de la història de l'idioma. Però també s'haurien de destacar, com a models vàlids avui en dia, l'esperit conciliador de Ramon Llull i la seva fe en la racionalitat humana, com a base de l'enteniment entre les cultures i fonament de la seva obra. Seria, doncs, una festa inicialment mancada de contingut polític explícit, encara que això podria ser també un avantatge. D'altra banda, igualment com la festa del 31 de desembre, la celebració el 27 de novembre podria tenir una lectura religiosa que seria important per a part de la població mallorquina, atès que el procés per a la beatificació de Ramon Llull torna a anar endavant, continuant una de les principals empreses culturals i religioses de la història de Mallorca.

Antoni Ignasi Alomar

PAPERS PINTATS I PINTURES

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 72 14 83 - Fax 71 93 12 - 07002 PALMA DE MALLORCA

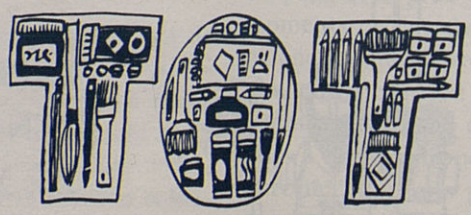

MATERIAL DE BELLES ARTS

PELLETERIA, 2 i SOL, 28 - Telèfon 72 28 59 - 07001 PALMA DE MALLORCA

La Festa de l'Estendard, és la festa de Mallorca?

La resposta negativa al títol que encapçala aquest article és un dels arguments que fan servir alguns representants al Consell Insular de Mallorca per negar la mallorquinitat de la Festa de l'Estendard i reconèixer-la sols com una festa municipal de la capital.

He de dir, pel que conec de la Festa, que això va ser així -una Festa principalment palmesana- sols al llarg dels segles XVIII i XIX. Una de les institucions nascuda del decret de Nova Planta -l'ajuntament- es va encarregar a partir del 1716 d'organitzar i protagonitzar el cerimonial del 31 de desembre. Probablement, en un principi la intenció no va ser "des-mallorquinitzar" la Festa, sinó substituir els jurats de la universitat que havien desaparegut, per aquelles altres autoritats -els regidors- que ocupaven el mateix espai físic -la Sala- i que havien heretat l'ornamentació que acompanyava el cerimonial del 31 de desembre (Estendard, cimera, sella, armes, retrat, Crònica de Marsili...).

Al llarg del segle XVIII la Festa es va anar convertint en la Festa de Palma al mateix temps que els regidors nomenats directament pel rei anaven conformant-se com a classe dirigent reforçada per pactes familiars com el de les Nou Cases. L'orgull de ser senyor a Mallorca -ser propietari de les grans finques, exportador d'oli, importador de blat, propietari de grans guardes de bestiar, ocultador de queviures- era del tot compatible amb la funció de regidor de l'Ajuntament de Palma. Aquests senyors, al llarg d'aquesta centúria, es vestiren a la moda espanyola, engalanaren els seus cavalls, feren demostracions coreogràfiques sobre els cavalls, i tot això ho feren sobretot el 31 de desembre. Evidentment, també hi dedicaren altres dies de l'any a lluir-se, però tengueren molt d'esment a fer-ho especialment aquest dia.

Aquesta omnipresència senyorial a la Festa de l'Estendard va tenir una contestació popular. Els "aquietats" mallorquins del moment trobaren una via per riure's d'aquests senyors. No em puc estendre ara gaire a explicar-ho, però servint-se de l'únic element popular que restava al cerimonial del segle XVIII -el mestre de guaita- catalitzaren el seu desacord amb aquella escenificació. El paper del mestre de guaita, encarnat pel xenòfob Lluc Pons, va permetre a les classes populars urbanes del moment dir a la cara dels senyors que tot allò era ridícul.

La Festa de l'Estendard, malgrat fer-se a Palma, vol implicar tot Mallorca

Amb això vull dir que l'apropiació palmesana de la Festa no és sols una apropiació d'espai municipal, sinó que és també una apropiació que fa la classe dirigent del moment d'una Festa que abans era de tot Mallorca, de tots els habitants de Mallorca. A través de la documentació he estat capaç de veure la resistència popular que hi havia a tant de senyoriu. En canvi, no he trobat cap resistència forana a aquesta apropiació capitalina.

Vegem, emperò, per què la Festa anterior al 1716 era insular.

Malgrat tenir lloc a la ciutat, és una Festa que vol implicar tota l'illa. Des de la Baixa Edat Mitjana hi participaven joglars de diferents viles, hi eren cridats els sastres de tota l'illa i sovint hi acudien jurats forans. Tanmateix les comunicacions en aquell moment no devien permetre una assistència massiva a la capital. Jo no sé fins a quin punt els pagesos podien abandonar per uns dies l'atenció del camp i del bestiar per desplaçar-se fins a Ciutat. El que jo sí crec és que la presència dels joglars a la Festa s'ha d'interpretar com alguna cosa més que

l'assistència d'uns animadors -músics generalment- que segurament escenificaven la presa de l'illa com sabem que passava a Menorca pel 17 de gener. Passada la Festa, els joglars tornaven a la seva vila d'origen i segurament era aquest el moment que aprofitaven els que no havien pogut traslladar-se per assabentar-se del que s'havia esdevingut aquell 31 de desembre. No s'ha d'oblidar que els joglars apareixen sempre a la documentació no sols com a músics sinó també com a "recontadors de noves", transmissors de notícies en definitiva.

La presència dels sastres, que aquests sí que eren forçats a assistir-hi, té per a mi dos significats: els sastres eren els que millor podien vestir d'entre les classes subalternes per l'ofici que practicaven. La documentació especifica que hi han d'anar amb les millors vestimentes. Però encara hi veig un altre significat. La majoria de sastres eren jueus conversos i la seva presència a la Festa de l'Estendard s'ha d'entendre com una manifestació pública de renúncia al judaisme i fidelitat a l'ordre establert, l'ordre polític i l'ordre religiós.

A la Festa de l'Estendard també hi assistien cavallers forans, moltes vegades a la força. El 31 de desembre s'ha de veure també com una bona ocasió per fer una revista de cavalls i de fet ho era. El motiu pel qual els cavallers es resistien a anar-hi no és bo d'explicar, ni crec que aquest sigui el lloc més adient. Tanmateix en editar-se -probablement dins l'any vinent- la història que he escrit sobre la Festa de l'Estendard hom hi podrà trobar una explicació raonada i documentada.

Sobre la celebració forana de la Festa de l'Estendard mantenc la hipòtesi que els joglars eren els encarregats de mantenir-la, encara que no el 31 de desembre sinó dins els primers dies de gener. Ho crec així perquè el 1683 un autor del qual sols coneixem el nom -Pere Antoni Bernat- edità la *Comèdia de la General Conquista*. Els historiadors de la literatura com Joan Mas i Vives i Antoni Serrà ja s'han encarregat d'analitzar i valorar el que suposa aquesta obra dins el barroc, un període on escassegen les obres escrites en català. Aquesta obra es representava el 31 de desembre a les places dels pobles com ha recollit Serrà i als patis dels casals de la noblesa. Per què al segle XVII apareix escrita la representació de la Conquista? Perquè des de feia un centenar d'anys els joglars jo no podien escenificar-la segons les ordinacions de la Contrareforma catòlica i es limitaven sols a fer de músics. D'alguna manera aquella prohibició donà solidesa literària al que jo crec que era una mostra del teatre popular. No ho crec perquè sí, ho crec perquè a Menorca es dóna el procés de passar d'un entremès d'una confraria a una peça teatral en el cas de Conquista d'aquella illa.

L'obra del 1683 és la primera d'una llarguíssima sèrie de peces escrites entre el 1792 i la segona meitat del XIX, la gran majoria ja en castellà, que posen de relleu l'enorme popularitat del tema de la Conquista, popularitat que encara avui seguim a través de la recitació pública de *La Colcada*.

> *Avui hauríem de potenciar els valors d'una societat democràtica*

He començat l'article dient que la Festa es municipalitza al llarg dels segles XVIII i XIX, però ara convé aclarir que durant el vuit-cents els motius són diferents ja que l'Estat liberal en construcció el que vol és eliminar qualsevol indici de les formes de l'Antic Règim. Són els anys de la marxa de les armes cap a Madrid, de la desaparició de la qualcada, de l'ocultació de l'Estendard, del buidatge de la Festa, en una paraula.

Així fins a finals de segle XIX que, coincidint amb el moviment de recuperació lingüística, històrica i cultural iniciat pels homes de la Renaixença, la Festa torna a reverdir i ho vol fer com una Festa de tota l'illa ara que les modernes comunicacions ferroviàries permeten més facilitats en el desplaçament. Tant és així que el 1929, en commemorar-se el 700è aniversari de la Conquista, la companyia de ferrocarrils de Mallorca baté el seu rècord de passatgers precisament el 31 de desembre duent gent dels pobles cap a Palma.

Fins aquí la tesi del meu article, però encara vull afegir una altra cosa. Els contraris a la celebració de la Festa sempre han parlat de genocidi, de commemorar massacres, de xenofòbia... perquè confonen el 31 de desembre del 1229 amb cada un dels 31 de desembres que el seguiren. La Festa de l'Estendard o Festa de la Conquista, com s'ha dit molt d'anys, ha estat una Festa que en cada moment històric ha representat els valors hegemònics. Aquests valors, evidentment, han canviat amb el temps i això ha fet canviar la Festa adaptant-se a qualsevol circumstància. Això, des del meu punt de vista dóna un gran valor a la Festa: és el cerimonial civil viu més antic d'Europa. Si feim cas del cronista Muntaner, el 1286 ja es feia.

Si jo defens la declaració del 31 de desembre com a Festa de Mallorca és perquè veig que al llarg del temps ha servit com difusora de valors, i estaria bé que seguís mantenint aquesta funció, però aquest cop amb aquells valors positius que avui ens interessa estendre entre els nostres contemporanis. Amb això no faríem més que el que han fet els nostres avantpassats al voltant de la Festa; sols que avui hauríem de potenciar els valors d'una societat democràtica que vol augmentar els seus nivells d'autoestima col·lectiva.

Antoni Quintana

La Balanguera és oficialment l'himne de Mallorca

El CIM reconeix oficialment la cançó que la gent ja havia adoptat com a símbol musical al llarg del segle XX

Dia 4 de novembre de 1996, el Ple del Consell Insular de Mallorca (CIM) aprovà per majoria, però sense cap vot en contra, ja que el Grup Popular s'abstingué, quin serà a partir d'ara l'himne oficial de l'illa. El poema de Joan Alcover, musicat per Amadeu Vives l'any 1923, ja havia arribat al cor dels mallorquins des del mateix moment de la seva lectura, l'any 1903, al Gran Hotel, amb motiu d'un homenatge a Costa i Llobera.

Miquel dels Sants Oliver la va rebre amb entusiasme, dient que era el millor poema escrit per Alcover. I després, el moviment coral l'ha conrada, l'ha ensenyada i l'ha trasmesa a generacions i generacions fins avui mateix. Els darrers anys, la gent s'aixecava massivament en sentir-la tocar. Els grans actes en què s'afiançà el fet de posar-se dempeus i que probablement ajudaren a marcar una inflexió social, foren l'acte d'homenatge a Josep M. Llompart, la Nit dels Premis 31 de Desembre de 1992 i el gran concert *Les Balears es presenten* de 1995, al Moll de la Riba, en què més de 7.000 persones s'aixecaren davant una Balanguera cantada pel baríton Joan Pons, la cantautora Maria del Mar Bonet, el grup UC d'Eivissa, el guitarrista Toti Soler i la Coral Universitat de les Illes Balears, a més de l'Orquestra Simfònica de les Illes Balears.

La Balanguera clogué les Diades del 1995 i 1996

A les Diades per la Llengua i l'Autogovern de 1995 i 1996, *La Balanguera* va cloure les mobilitzacions (a la plaça de la Drassana, el 1995, la Federació de Corals de Mallorca organitzà una massa de cantaires d'unes 15 corals, dirigida pel seu president, Marià Cortès; i a la plaça Major de Palma, el 1996, foren sis bandes municipals, dirigides per Joan Oliver, de Montuïri, les que encapçalaren la cantada popular).

Miquel dels Sants Oliver va dir que era el millor poema d'Alcover

Un manifest dit *La Balanguera, l'himne de tots*, signat per personalitats rellevants del món empresarial (Miquel Vicens, Ferran Porto, Josep Oliver), eclesiàstic (Joan Nestard, Gaspar Alemany), social (Francesc Avellà, José Benedicto, Lorenzo Bravo, Pere Polo), literari (Carme Riera, Blai Bonet, Gabriel Janer Manila, M. de la Pau Janer), artístic (Jaume Mir, Simó Rado, Ramon Canet, Xam), musical (Joan Moll, Ignasi Furió, Parera Fons), va ser publicat abans d'aquesta aprovació, demanant la unanimitat i que s'esmerçassin fins al darrer moment tots els esforços que calguessin per aconseguir el vot favorable de totes les forces polítiques sense cap excepció. Les noves relacions

carrer del
baix riera, 1-a
tel: 24 03 86
07009 palma
arts
XiSCO
grafiques

Plànols topogràfics
Fotografies aèries
ESTOP
TOPOGRAFIA-FOTOGRAFIA-PROJECTES
Plaça del Rosselló, 4-A, 3r.
Telèfon 72 33 56
07002 Palma de Mallorca

d'adhesions, donant la benvinguda a l'himne, continuaran demanant l'assumpció per part de tota la societat, sense distinció d'ideologies ni simpaties partidàries, de *La Balanguera* com a penyora d'unió de tot el nostre poble.

Ara s'obre una etapa de divulgació de l'himne. L'OCB ja ha anunciat tres iniciatives: l'enregistrament d'un vídeo que serà emès per les televisions insulars, una sorpresa que serà element protagonista de la Nit de la Cultura del 20 de desembre al Casino de Mallorca i la campanya de la Diada de Mallorca, els dies 30 i 31 de desembre, en què es convocaran actes a cada poble de l'illa cantant l'himne i en favor dels símbols d'aquesta terra que encara manquen.

El Consell Insular de Mallorca va aprovar *La Balanguera* com a himne de Mallorca sense cap vot en contra.

EL MIRALL • EL MIRALL

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./a. .....

DNI.....

Adreça .....

C/ .....Núm. .....Pis .....

Codi Postal .....Població .....

Telèfon .....

Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 3.000 ptes. de quota anual. Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària / d'estalvi que indic a continuació a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

Banc/Caixa .....

Agència/Oficina .....

D.C. .....

Cte./Lta. núm.....

Signatura

Podeu adquirir EL MIRAL a les següents llibreries:

Barcelona	Ona
Barcelona	Signe
Ciutadella	Llibreria Pau
Eivissa	Llibreria Mediterrània
Eivissa	Vara de Rei
Inca	Casa Pedrós
Palma	Quart Creixent
Palma	Alcaide
Palma	Balmes
Palma	Born de Llibres
Palma	Embat
Palma	Ereso
Palma	Llibres Mallorca
Palma	Selecta
Palmanyola	Papereria Clips

I als principals quioscs de Palma.

Un himne excepcional

El Consell Insular de Mallorca considera amb raó que un poble necessita uns senyals d'identitat i que l'himne n'és un dels més importants. Amb molt bon sentit ha proclamat com a Himne de Mallorca la cançó *La Balanguera*, amb música d'Amadeu Vives i lletra de Joan Alcover. Ben mirat no ha fet més que reconéixer *de jure* allò que *de facto* ja era una realitat majoritàriament acceptada. Quants d'actes públics no han acabat ja des de fa molts d'anys amb la gent dreta cantant *La Balanguera*? Bastaria recordar els concerts de *Mallorca es presenta* a Barcelona, a València i Palma, on milers de persones, amb els representants de tots els partits polítics drets al davant, vibraren amb la interpretació d'aquest càntic emblemàtic.

Analitzant objectivament la qualitat de la lletra i música de *La Balanguera*, tota persona mínimament sensible reconeixerà que ternir-la com a himne seria un luxe per a qualsevol país, quan la majoria d'himnes nacionals són marxetes més o manco porroneres (ho podeu comprovar a cada Olimpíada!). *La Balanguera* es troba a l'altura dels millors: *Marsellesa*, himne d'Alemanya (música de Joseph Haydn), himne d'Anglaterra (música de Georg Friedrich Händel). Un cor rus, que la va aprendre per a cantar-la de propina a un concert a l'Auditorium, en restà enamorat.

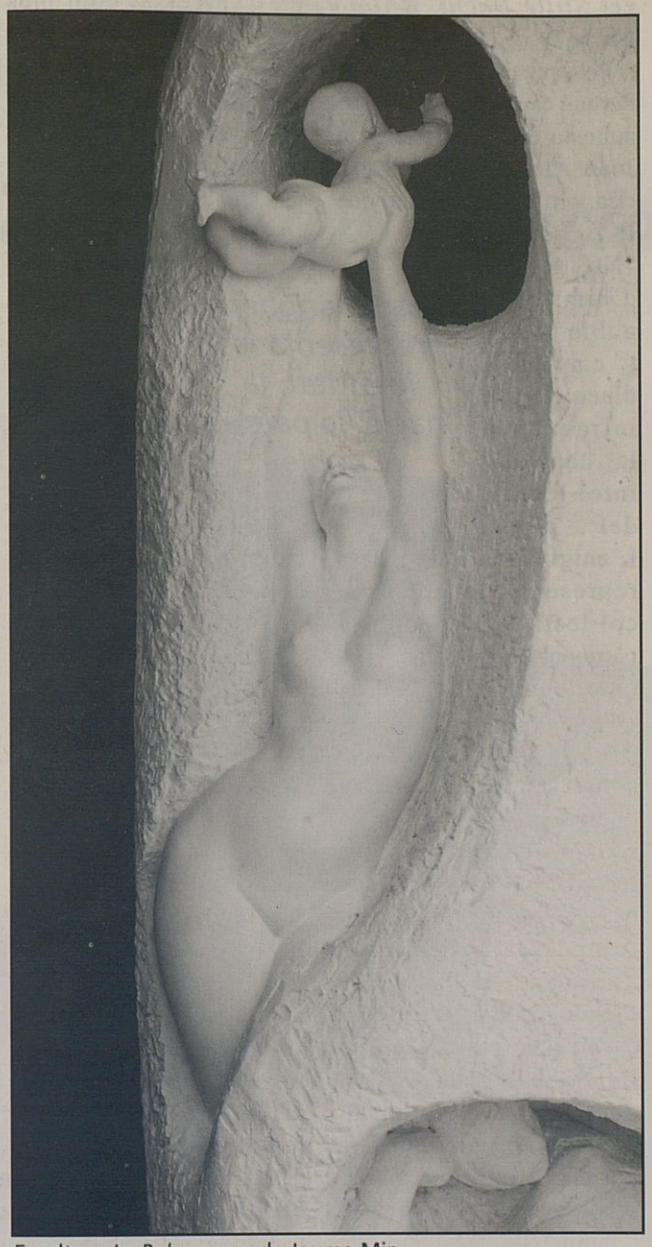

Escultura *La Balanguera* de Jaume Mir

Quines característiques ha de tenir un bon himne? Ha de ser engrescador, representatiu, *triomfalista* en el bon sentit del terme, animant a sentir-se units i a fer coses junts. Idò tant la música com la lletra de *La Balanguera* ho són i molt.

Per què és engrescadora la música? Hi ha himnes que musicalment són solemnes, estàtics, com l'anglès i en certa manera l'alemany. D'altres són dinàmics, talment com si volguessin contagiar entusiasme i empènyer a treballar per a construir o millorar un país. Un exemple paradigmàtic seria *La Marsellesa*. També ho és la nostra *Balanguera*. Les línies de la seva melodia

Optica Suso
MultiOpticas

50 ANYS
AL VOSTRE SERVEI

carrer dels Oms, 26
tel. 72 15 57
07003 Palma de Mallorca

són majoritàriament ascendents i de ritme vibrant. La primera, aplicada a les paraules "La Balanguera misteriosa", comença ben avall i ens fa pujar fins a un àmbit d'interval de sèptima. La segona, "com una aranya d'art subtil", retrocedeix un poc per agafar envestida i fer-nos arribar una segona més amunt. Hem arribat a l'octava de la primera nota de la melodia. Però no li basta: ens vol empènyer més amunt encara. Amb "buida qui buida" ens demana l'esforç de pujar fins a un nou interval de quarta, punt culminant de la melodia. Després ens deixarà baixar un moment ("la filosa, de nostra vida treu lo fil"), però tot d'una ens farà repetir les tres envestides cap al cim anterior, i després de deixar-nos descansar una estona en "com una parca bé cavil·la, teixint la tela per demà" tornarem pujar al punt culminant amb "La Balanguera fila, fila". No ens deixa dormir sobre els possibles llorers aconseguits. Musicalment és l'himne perfecte, i bastaria aquesta melodia, fruit d'un moment d'inspiració excepcionalment feliç, per fer passar Amadeu Vives a la història de la música, tal-ment com l'humil sacerdot alemany que creà el villancet *Stille Nacht, heilige Nacht*.

Per què ho és la lletra? Perquè és simbòlica (tant si aquesta era la intenció de Joan Alcover som si no), rica, profunda, poètica, que fa pensar. "No té res d'himne. El poble no l'entén", diuen els que infravaloren la capacitat intel·lectual del poble. L'enigmàtica Balanguera representa la identitat col·lectiva, la nació, la pàtria, el poble,..: una realitat que és per damunt de nosaltres, era abans de noltros i seguirà quan ja no hi siguem, però que podem contribuir a confiturar en un sentit o l'altre. Ens recorda que som responsables i configuradors del futur de la nostra terra. Mirant entre les ombres de l'avior recorda la persecució de la nostra identitat, de la nostra llengua; la destrucció de paisatges irrecuperables; el *manfoutisme* tan mallorquí, que s'acomoda a qualsevol invasió ("tanmateix...!). "Sap que la soca més s'enfila com més endins pot arrelar": el nostre poble serà més fort i més universal com més arreli dins la seva identitat diferenciada. Ens convida a ser la llavor de la nova primavera: el jovent conscienciat, les persones i entitats que lluitem per a salvar el que queda i recobrar la dignitat, en contra dels que voldrien sembrar d'ombres el nostre futur: els especuladors sense consciència (que amb un cinisme total diuen que la tenen ben tranquil·la), els que menyspreen la nostra llengua, els fomentadors de la ignorància i la indiferència cultural. Ens ofereix una senyera feta de tradicions i d'esperances, que ens anima a treballar pel futur sense repetir les equivocacions del passat. "La Balanguera fila, fila, la Balanguera filarà": el nostre poble va fent camí, el nostre poble seguirà fent camí, realitzant el "Siau qui sou" de Costa i Llobera. Hi pot haver una lletra més adient per a un himne?

La Balanguera representa la identitat, la nació, la pàtria, el poble...

Em resulta incomprensible que hi pugui haver persones que rebutgin un actiu cultural tan important amb l'argument que la música és d'un català. Així els anglesos haurien de rebutjar el seu himne perquè la música és d'un alemany, i els alemanys la del seu perquè és d'un austrohongarès, i segurament trobaríem més exemples de compositors d'himnes no pertanyents al país corresponent. Allò que importa és la qualitat de la música i el grau d'identificació amb ella que ara ja té la majoria del poble i dels seus representants.

Respecte als qui diuen que l'esquerra s'ha apropiat *La Balanguera*, qui els impedeix d'apropiar-se'n també? Motles persones de dretes ja la senten com a seva. De la mateixa manera que durant la transició postfranquista els republicans contribuïren a la concòrdia acceptant la monarquia i la bandera espanyola, seria un signe de maduresa i un servei al país acabar aquesta polèmica i enriquir-nos tots amb un himne digníssim que ens agermani i ens faci caminar junts, per damunt de les lògiques diferències polítiques.

Siguem "la llavor de la nostra primavera, de l'auba que vindrà".

Joan Moll Marquès

EDICIONS
DOCUMENTA BALEAR
UIB
Universitat de les Illes Balears
presenten
LA GUERRA CIVIL a MALLORCA
poble a poble

FUNDACIÓ «SERVEIS DE CULTURA PER AL POBLE»
Per a la promoció popular de la nostra cultura estam al vostre servei
Demanau informació a c/ Rubén Darío, 12, 5è-B
07012 PALMA

Pianos Can Garcias®

Pere Josep Garcias

Pianer

PETROF

Antoni Ginard Bujosa

La identitat de la Padània

Hem estat a punt d'entrar a la tardor amb una nova república a la Península Italiana, la República Federal de Padània, denominació referida a la plana padana o del riu Po. Aquest riu, un dels grans rius d'Europa, travessa d'oest a est la part septentrional d'Itàlia al llarg de 652 km i desemboca a la mar Adriàtica. La plana del Po ha estat formada en bona part pels sediments fluvials (un bon argument per adjudicar la parternitat al riu).

La plana padana és la zona més fèrtil d'Itàlia, amb grans extensions de regadiu i amb una important concentració de poblament i d'indústria. La conjunció de l'elevada productivitat dels sectors agrícola i industrial ha consolidat la riquesa d'aquesta regió i ha potenciat l'emergència d'allò que alguns autors han anomenat la «tercera Itàlia», la qual cosa ha suposat una important transformació del dualisme italià tradicional d'oposició nord-sud.

En general, a una base rural d'agricultura intensiva i a una tradició artesanal i manufacturera, s'hi han de sumar l'aparició de noves activitats industrials, on tenen una gran força les petites i mitjanes empreses amb l'aplicació de noves tecnologies i d'una producció especialitzada. També s'ha de tenir en compte un alt grau de terciarització i l'existència d'una xarxa urbana equilibrada amb diversos centres.

En termes d'economia (tot i que sigui submergida), s'ha consolidat un cert model difús i flexible, el resultat del qual ha estat la creació d'un important eix de desenvolupament, que ha assolit un notable nivell de creixement econòmic des de la crisi dels anys setanta. El dinamisme del cor econòmic d'Itàlia, representat pel triangle del nord-oest (Milà-Llombardia, Torí-Piemont, Gènova-Ligúria), s'ha projectat cap a les zones perifèriques més properes del centre i del nord-est de la Península, cap a la costa adriàtica.

Les regions del Piemont, Llombardia i Ligúria inclouen el nucli de la «primera Itàlia». El procés de la «tercera Itàlia» ha afectat sobretot les regions de Vèneto, Emília-Romanya, Toscana, Úmbria i les Marques. Si afegim les regions més septentrionals de la Vall d'Aosta, Trentino-Alto Adige i Friül-Venècia Júlia, el resultat serà el teòric territori de la Padània. En conjunt uns 161.000 km2 (un 53% del territori italià) i uns 32 milions d'habitants (un 55% dels gairebé 58 milions d'italians).

A nivell territorial, la Padània representa una idea de país amb unes fronteres més aviat poc precises, i fins i tot amb uns fonaments històrics i culturals diversos. Els elements d'identificació i la raó de ser de la Padània s'han de cercar en la pretensió d'agrupar les regions riques i desenvolupades. La meitat d'Itàlia, sempre al nord de la regió del Laci i de la ciutat de Roma.

A nivell polític, a més dels desequilibris i de la històrica oposició entre el nord industrial i desenvolupat i el sud agrari i endarrerit, un dels elements clau del discurs de la Padània és l'oposició al centralisme (als anomenats «lladres de Roma») i el reclam del federalisme.

Si la unificació italiana fou feta des de dalt i l'estat italià ha mantengut uns posicionaments molt centralistes, la Padània representa una reivindicació i una recuperació de les tendències federalistes del moviment nacional italià del *Risorgimento*.

En qualsevol cas, sense entrar en la polèmica dels símbols (bandera, constitució, guàrdia nacional), la Padània no és només una il·lusió d'uns pocs il·luminats, sinó que pot comptar amb el suport dels més de vuitanta parlamentaris de les lligues del nord (que representen més del 10% dels votants). Encara que la Padània no arribi a ser ni independent ni sobirana, ha encetat el debat que podria convertir Itàlia en una república federal.

Si es fa esment al cas de la Padània, ens adonam de la possibilitat (almenys teòrica) de reclamar a l'Europa dels estats una nova articulació territorial, amb un major grau de sobirania, en base a l'economia i al nivell de desenvolupament econòmic.

Sempre podria ser un recurs, sobretot quan el nacionalisme polític té una escassa implantació o només hi ha una petita part de la població identificada amb el nacionalisme cultural.

Novetats

NOVETATS

Corbera Pou, Jaume
Parlar bé
1996, 169 p. 1.400 PTS.

Solé - Llorens - Strubell
Sunyol, l'altre president afusellat
1996, 162 p. 1.800 PTS.

Massot i Muntaner, Josep
Mallorca durant la Guerra Civil (1936-1939)
1996, 64 p. 750 PTS.

Valenciano, Valentí
Un viatge a Canarrossa, el petit Raiguer
1996, 106 p. 1,600 PTS.

Canyelles i Escales - Tramullas i Mesquida
Aprenem jugant
1996, 79 p. 1.250 PTS.

Duran, David
Cataconya. La via ridiculista d'accés a la independència
1996,181 p. 1.600 PTS.

Devi - Cuny - Rambali
Jo, Phoolan Devi, reina dels bandits
1996, 380 p. 2.995 PTS.

Quan l'herba és verda
L'infant indi
1996, 80 p. 1.500 PTS.

Enciclopèdia Catalana
Diccionari etimològic
1996, 994 p. 5.950 PTS.

Santana, Manel
Consell. Les penes de mort
1996, 94 p. 1.500 PTS.

Voltas, Eduard
La guerra de la llengua
1996, 254 p. 2.600 PTS.

Molada i Pradas, Bonifaci
La vida eremítica a Mallorca
1996, 126 p. 580 PTS.

Huguet, Damià
Les fites netes
1996, 197 p. 1.500 PTS.

Antologia de Dolors Oller
Deu potes d'ara
1996, 147 p. 1.550 PTS.

Rosselló, R. - Segura, J.
Història de Puigpunyent s.XIII-XVI
1996, 147 p. 1.800 PTS.

Ruaix i Vinyet, Josep
Diccionari auxiliar
1996, 431 p. 2.500 PTS.

Ainaud de Lasarte, J. M.
Ministres catalans a Madrid
1996, 288 p. 2.500 PTS.

Vergés, Oriol
Els cementeris sagnants de Mallorca (1936-1939)
1996 800 PTS.

Antich Servera, Rafel
Memòria als republicans víctimes de la repressió feixista a Algaida durant la Guerra Civil de 1936
1996, 113 p. 1.000 PTS.

Tàpies, Antoni
L'experiència de l'art
1996, 395 p. 2.530 PTS.

Coll, Pep
Viatge al Pirineu fantàstic
1996, 176 p. 2.250 PTS.

Rita, J. - Carulla, J.
Arbres i arbusts de les Balears. Boscos i garrigues. Guia de camp
1996, 121 p. 3.000 PTS.

Capellà, Llorenç
Pascual de Cabo
1996, 197 p. 12.500 PTS.

Constantino, C. - Siquier, J. Ll.
Els bolets de les Balears
1996 4.800 PTS.

Uderzo
El trànsol de l'Obèlix
El nou Astèrix!
1996 1.400 PTS.

NARRATIVA

Monzó, Quim
Guadalajara
1996, 197 p. 1.700 PTS.

de Balzac, Honoré
Les il·lusions perdudes
1996, 565 p. 2.800 PTS.

Levi, Primo
Si això és un home
1996, 234 p. 2.200 PTS.

Tabucchi, Antonio
Afirma Pereira
1995, 174 p. 1,450 PTS.

Esteve, Estrella
Amb l'aigua al coll
1996, 170 p. 1.600 PTS.

Ballarín, Josep M.
Francesco
Reedició
1996, 216 p. 2.200 PTS.

Gordimer, Nadine
La filla de Burger
1996, 395 p. 3.350 PTS.

Evans, Nicholas
L'home que parlava als cavalls a cau d'orella
Edició de butxaca 1.150 PTS.

Forsyth, Frederick
El manifest negre
1996, 523 p. 2.800 PTS.

Carr, Caleb
L'alienista
1996 3.500 PTS.

Max
Monòleg i al·lucinació del Gegant Blanc
1996, 76 p. 2.000 PTS.

Pàmies, Òscar
Com serà la fi del món
1996, 156 p. 1.700 PTS.

Martín, Andreu
Fantasmes quotidians
1996, 189 p. 1.500 PTS.

Gardner, Jostein
El món de Sofia
Edició de butxaca 1.900 PTS.

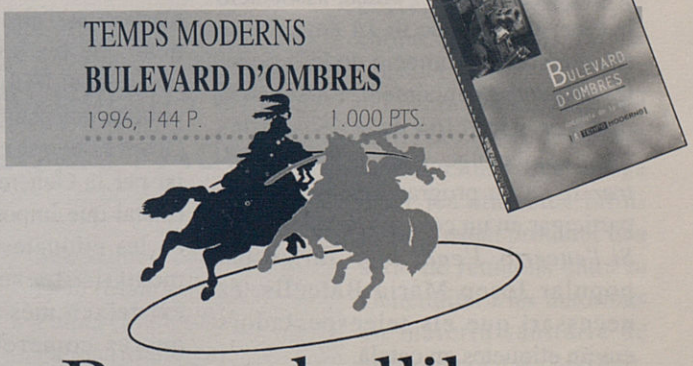

TEMPS MODERNS
BULEVARD D'OMBRES
1996, 144 P. 1.000 PTS.

Born de llibres

Sant Miquel, 55
Tel. 71 03 04 - 72 75 40
07002 Palma de Mallorca

Una pas enrere de l'etiquetatge alimentari en català

Una sentència del Constitucional estableix l'obligació que les etiquetes siguin bilingües

Fins fa poc, la consigna era: etiquetau en català. Això es produïa en virtut de la normativa que regia al Principat des de 1983, la qual permetia a les empreses alimentàries etiquetar els seus productes exclusivamente en català. Ara, el Tribunal Constitucional ha dictat una sentència que especifica que els productes han d'anar, a més, etiquetats en castellà.

La decisió judicial es produeix quan hi ha catalogades un miler d'empreses del sector de l'alimentació que escriuen el nom i la composició dels productes en català. En el catàleg que edita anualment l'Associació per a la defensa de l'etiquetatge en català (Adec), hi figuren onze empreses de Mallorca.

"Encara que la sentència pugui parèixer totalment desfavorable a allò que nosaltres defensam, és clar que la decisió judicial ha remogut la consciència de moltes persones que fins ara no s'havien preocupat pel tema de les etiquetes en català", afirma Albert Vidal, portaveu de l'Adec, associació que existeix des de fa 14 anys i que es dedica a la promoció de les etiquetes en català. Anualment, l'associació munta i participa en exposicions sobre etiquetatge, i ara acaba d'*infiltrar-se* en un programa de TV-3. Per participar en un concurs del programa *Si l'encerto, l'endivino*, dirigit pel popular Josep Maria Balcells, és necessari que els teleespectadors enviïn etiquetes en català.

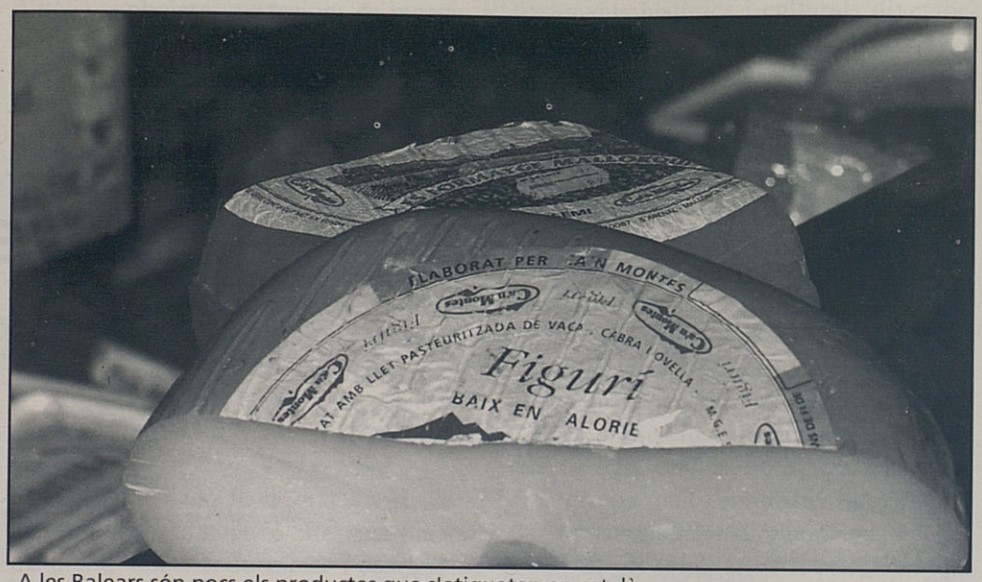

A les Balears són pocs els productes que s'etiqueten en català

Etiquetes a la tele

"Això està fent que, de cop i volta, comencem a rebre etiquetes de tots els indrets, la qual cosa és molt positiva. La gent s'interessa pel tema, a la vegada que ens ajuda amb la nostra catalogació. Cada vegada descobrim més productes etiquetats en català", afirma Vidal.

Precisament en un moment en què s'estava assistint a la promoció i augment de les etiquetes en la nostra llengua, el Tribunal Constitucional publica una sentència donant la raó al Govern central en el conflicte plantejat per la Generalitat en la normativa estatal que imposava l'ús del castellà en les etiquetes dels productes alimentaris. La sentència ignora que existeixen més de 1.000 productes que es comercialitzen als Països Catalans etiquetats només en català.

Aquest conflicte jurídic de competències es remunta al 1983, any en el qual la Generalitat de Catalunya publica un decret que permet l'etiquetatge de productes alimentaris exclusivament en català. Mentre a Catalunya un bon grapat d'empreses etiquetaven els seus productes en català, el 1988 el Govern central aprova la Norma general d'etiquetatge, presentació i publicitat de productes alimentaris envasats.

Davant el primer conflicte de competències, una sentència del Tribunal Constitucional es va mostrar a favor del decret de la Generalitat que desenvolupava la normativa per etiquetar en català. L' Estat, emperò, impugnà aquella decisió judicial i presentà un recurs d'inconstitucionalitat, tot i que durant tot aquest temps s'ha continuat etiquetant en català.

Vots particulars

No obstant això, la sentència del 16 de setembre d'enguany es declara a favor de l'Estat, i diu que és aquest qui dicta la norma bàsica, i per tant

qui té les competències en matèria d'etiquetatge. De la sentència del Tribunal Constitucional, crida l'atenció el vot particular i discrepant de dos magistrats; Carles Viver Pi-Sunyer i Julio Diego González Campos.

El magistrat Carles Viver Pi-Sunyer pensa que la sentència "hauria d'haver avançat a l'hora d'establir el criteri delimitador de la competència estatal sobre les bases de la sanitat i les competències autonòmiques en l'àmbit de la llengua en l'etiquetatge de productes alimentaris.

El català és present, sobretot a les etiquetes de carns, vins i aigua.

Segons el criteri d'aquest magistrat, per delimitar les competències s'hauria d'haver recorregut al criteri, de llarga tradició en l'ordenament comunitari europeu, de llengua fàcilment intel·ligible en l'àmbit territorial en el qual es vulgui comercialitzar el producte.

"El que no es pot admetre des d'una perspectiva constitucional és que l'Estat obligui a expressar en castellà totes les dades obligatòries que contenen les etiquetes. En el supòsit que aquestes dades siguin intel·ligibles en una altra llengua oficial, la imposició del castellà podrà perseguir altres béns o interessos segurament molt respectables, però no el de la protecció de la salut", expressa Carles Viver, qui afegeix que l'Estat, en exigir la utilització del castellà, s'ha extralimitat en l'exercici de la seva competència sanitària

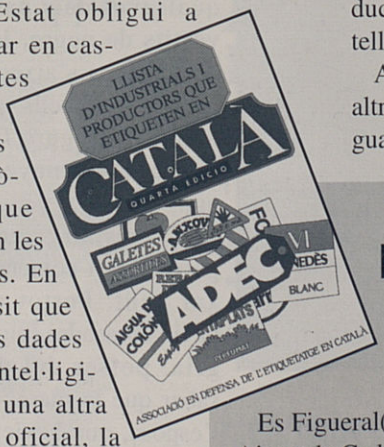

Coneguda la sentència del Tribunal Constitucional, el diari *Avui*, en l'editorial de l'1 d'octubre va fer la reflexió següent: "Aquesta darrera sentència que obliga a traduir les indicacions dels productes alimentaris crea un precedent problemàtic. Si el català no es pot fer servir a Catalunya com a llengua de primer ordre, és a dir sense que li calguin les crosses d'una traducció necessària i obligada al castellà, queda en una situació precària".

Aquesta situació es reprodueix a altres comunitats autònomes de llengua catalana, com és el cas de Balears. En matèria d'etiquetatge, un portaveu de la Conselleria de Sanitat del Govern ha assenyalat a *El Mirall* que, encara que no existesqui una normativa del Govern balear en aquesta matèria, el Serveis d'Inspecció de la Conselleria mai no han dit res quan s'han trobat productes etiquetats en català.

Tot i així, l'etiquetatge en català no ha proliferat a Balears. En el catàleg de l'Associació en defensa de l'etiquetatge en català (Adec), hi figuren onze empreses que utilitzen la nostra llengua per a la comercialització del seus productes. Aquestes marques pertanyen a sectors de carnis, aigua, vins, làctics i olis.

Encara que hi hagi una sentència del Tribunal Contitucional que obliga a fer les etiquetes bilingües, s'estan produint una sèrie de reunions entre la Generalitat i les autoritats en matèria sanitària de Madrid per tal d'arribar, si més no, a un acord polític perquè es pugui continuar etiquetant en català sense que es produeixi cap tipus de sanció.

Joana Mas

Empreses balears en el catàleg de l'Adec

Es Figueral(Carnis)	Ses Salines (Mallorca)
Aigua de Ca l'Abat (Aigua)	Deià (Mallorca)
Postres Tudurí (Làctics)	Palma (Mallorca)
Licors Mallorquins (Vins)	Palma (Mallorca)
Jaume Mesquida (Vins)	Porreres (Mallorca)
Can Montes (Làctics)	S'Arenal (Mallorca)
Coop. Agric. S. Bartomeu (Olis)	Sóller(Mallorca)
Martorell, Jaume (Vins)	Binissalem (Mallorca)
Bodegues Miquel Oliver (Vins)	Petra (Mallorca)
Embotits Aguiló (Carnis)	Sóller (Mallorca)
Aigues de l'Enzell (Aigua)	Mercadal (Menorca)

L'herència de l'indià

Els hereus de Joan Canyelles Sastre s'ho varen pensar moltes vegades. Anam a Mallorca a vendre el banc o què feim? No és que els fessin falta els duros, perquè amb la sabateria que els havia deixat el seu pare a Montevideo així mateix tenien bon passar. En el pitjor dels casos, si no els acabava d'agradar la vida a l'illa, sempre en podrien negociar la venda a una altra institució financera i amb els ingressos muntar una cadena de sabateries pertot el seu Uruguai natal.

Tot havia començat molts d'anys enrere, a principis de segle, quan la dona de Joan Canyelles morí del part de la primera filla que tenia el matrimoni. L'amo en Joan va confiar l' infantó a la seva cunyada fadrina, una doneta que havia patit la paràlisi infantil i havia romàs mig baldada, però, malgrat les seves limitacions físiques, prengué cura de la seva nebodeta amb molta dedicació, confiant, segurament, poder prendre cura també del pare. Aquest, per la seva part, feia sabates hores i hores per tal de mantenir la minyona i anar formant un raconet.

Arribà un moment, emperò, que les intencions de la cunyada foren molt evidents i la pressió d'ella, de les dues famílies i fins i tot del capellà del poble es feren tan intenses que l'amo en Joan decidí partir a fer les Amèriques, perquè no li acabava de fer el pes allò d'haver-se de casar amb la seva cunyada.

La filla i el nét de l'indià.

De tota manera, i perquè no es queixàs, li va deixar la filleta, que aleshores tenia vint-i-dos mesos. La seva idea era passar-hi dos o tres anys i tornar amb una marrota per muntar el seu propi taller, i, per ventura, mentrestant a la cunyada se li hauria espassat la casera.

Aquells dos anys s'allargaren fins a quaranta-dos, durant els quals es va casar amb una gallega, que li proporcionà dos fills i una filla més, però, quan també aquesta segona dona se li va morir, l'amo en Joan decidí tornar a sa roqueta.

Com que cap dels seus parents el coneixia, els escrigué dient que, perquè el poguessin idenfificar, des de la barana del vaixell faria senyes amb el capell, tot cridant el nom de la filla, que mentrestant s'havia casat i havia tingut tres fills: en Joan, en Mateu i en Miquel González (que és el que m'ha contat aquesta història).

El dia assenyalat tota la família l'esperava, molt excitada, al moll de Ciutat. A la fi el vaixell italià *Cabo de Hornos* s'atracà a La Riba, després de cinc setmanes de viatge des de Montevideo, Pernambuco, Canàries, Cadis i Barcelona, en ruta cap a Gènova. Na Maria i els seus fills recorrien amb la vista les fileres de passatgers que de cada vegada es destriaven millor. "Com que se li ha mort la dona no fa gaire, anirà endolat" els digué la mare, i a cada salutació que enviava a terra qualsevol dels passatgers vestits de negre, les mans dels illencs s'aixecaven en un núvol d'ocells que volatejaven insegurs fins que, decebuts, tornaven al seu niu.

El vapor arrià la passarel·la i començà a baixar gent. Pertot arreu hi havia abraçades, plors d'alegria, potser del dolor de saber que la mare, el pare i l'esposa, que havien quedat enrere feia tants d'anys, ja no serien mai al moll, perquè esperaven els retornats sota terra, al cementiri del poble.

En això, un home alt i plantós, malgrat els seus prop de seixanta anys, vestit de blanc, amb un canotier en la mà, uns bigotis encara negres i ben rinxolats cap amunt, cridà amb veu de tro: "Maria, Maria!". Als tres, els costà una bona estona reaccionar i abraçar-se a aquell gegantàs. En Miquel encara recorda el medalló que penjava de la gruixada cadena d'or del seu rellotge, que li creuava el guardapits de seda, tenia un drac enfilat en una mitja lluna ser-

vant un robí a les urpes.

Als anys cinquanta, quan això succeí, el canvi entre la depauperada pesseta i el poderós peso uruguaià era molt favorable a l'indià, que feia rajar els doblers entre els dits com un sembrador el gra: se'n dugué la filla a veure Barcelona, i els més vells del poble encara recorden el rumb de l'amo en Joan, que pagava el beure a tothom cada vegada que entrava al cafè, o que convidava els seus amics de joventut a Ciutat a la recerca del temps perdut, quan tenien vint anys però no tenien vint duros.

Als néts, els portà a gaudir altres entreteniments suposadament més innocents, com ara veure torejar en Chamaco, encara que hi hauria molt per discutir sobre quin dels dos passatemps és més innocent, si veure martiritzar un brau o l'altre.

Joan Canyelles volgué deixar un record tangible del seu retorn al poble, una institució que guardàs el seu nom dins la memòria dels seus conciutadans agraïts per la seva iniciativa; va parlar amb diferents persones, es passà moltes vetllades fent càlculs. Finalment, escollí un home de confiança i li encarregà la realització del seu projecte. Quan tot estigué llest, organitzà una inauguració de pinyol vermell i poc temps més tard s'embarcà altra vegada cap a Montevideo.

Encara vingué una altra vegada a Mallorca, però ja estava massa arrelat a les voreres del Plata i allà se' n tornà per morir l'any 1966. Va ser llavors que els seus hereus es plantejaren la possibilitat de venir a l'illa a fer-se càrrec del banc que havia fundat el seu pare i del qual tantes vegades els havia parlat.

Tenien clar que alguna part haurien de deixar a la seva mitja germana, però com que el banc estava a nom del seu pare no hi havia dubte que tenien dret a heredar-ne una part. Consultaren un advocat de la colònia espanyola a Montevideo i els confirma que, pel cap baix, les tres quartes parts de l'herència eren ben seves, i que els drets de transmissió *mortis causa* no eren especialment onerosos.

Així doncs, els germans i l'home de la germana prengueren el vaixell cap a Mallorca, sense prevenir ningú, ben disposats a defensar els seus legítims interessos, i al moll de Ciutat mateix llogaren un taxi que els dugués a Selva.

El taxista feia poc temps que havia arribat de Múrcia a fer les Amèriques a la Mediterrànea i li venia just saber les quatre adreces; fins i tot va haver de consultar el mapa per trobar el camí, però per dins del poble no en sabia gens les tresques, de manera que es varen aturar a l'entrada, on veren uns quants homenets vells asseguts a la fresca.

-Por favor, nos podrían desir donde está el banco de Joan Cañellas?

Aquells jais es varen aixecar, tots amatents, i els mostraren la inscripció que hi ha al respatller del banc on seien, una cortesia de Joan Canyellas als seus paisans. A l'extrem dret del banc, encara s'hi veuen les osques que hi feren les carabassotades que s'hi pegaren els fills.

Pere Morey

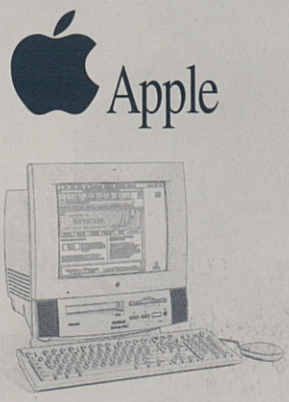

Apple

BOTIGUES XIPS

Equips Informàtics i Servei Tècnic

POSA'T AL DIA AMB AQUESTA COMPLETA ESTACIÓ DE TREBALL APPLE MULTIMÈDIA

Performa 5260/100 12Mb. Hd.800 CD
+ Apple StyleWriter 1500 **233.900*** Ptes.

A MÉS A XIPS PODEM COMPRAR-VOS EL VOSTRE EQUIP ANTIC

DISPONIBILITAT D'UNA ÀMPLIA GAMMA DE SOFTWARE EN CATALÀ:

Última novetat : "ESCRIU 2.0" El primer corrector ortogràfic de català per a ordinadors Apple Macintosh. **15.000*** Ptes.

I ARA, A XIPS, AMB TOTES LES COMPRES DE HARDWARE incloem un TELÈFON MÒBIL GSM AIRTEL

* PREUS SENSE IVA I FINS AL FINAL D'EXISTÈNCIES.

XIPS Mca. S.L.

Punt de Venda Autoritzat Apple — Servei Tècnic Oficial Apple

C/ Sant Joaquim, 9 Bxs Tel: 971-76.06.76 Fax: 971-76.04.26 07003 - PALMA (MALLORCA)
C/ Cos de Gracia, 75 Tel: 971-35.37.83 Fax: 971-35.37.83 07702 - MAÓ (MENORCA)

GUILLEM OLIVER

L'entusiasme per l'arquitectura

Guillem Oliver es caracteritzà sempre per l'entusiasme amb què vivia l'arquitectura. Seguí aprenent durant tots els anys del seu exercici. Curiós, inquiet, no es contentava amb aplicar els coneixements adquirits, sinó que va fer de la seva vida un constant aprenentatge. Interrogava i s'interrogava. Exercia de mestre i de condeixeble. El seguien emocionant les pedres, la lectura dels edificis, la saviesa dels mestres dels oficis de la construcció. Sabia que no hi ha receptes constructives, sinó homes que saben construir.

Dissortadament, Guillem ens ha deixat en plena joventut, en un moment de maduresa professional en el qual calia esperar grans realitzacions. No obstant això, el seu treball és inseparable de la trajectòria de Neus García Inyesta, coautora de llibres i projectes, que donarà continuïtat a l'obra de Guillem.

Guillem Oliver va néixer a Manacor l'any 1943. Es va titular com a arquitecte a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Madrid l'any 1969, en l'especialitat d'arquitectura i urbanisme, i restauració de monuments.

D'aleshores ençà dugué a terme la pràctica totalitat de la seva activitat professional en col·laboració amb la seva dona, Neus García Inyesta. Ambdós són els autors del projecte de reconstrucció de Can Alcover, propietat de l'OCB.

Des de la seva titulació, Guillem Oliver va treballar a Mallorca i en l'exercici lliure de la seva professió, redactant i dirigint projectes d'edificació tant de nova planta com restauració o rehabilitació, emprant tècniques modernes o tradicionals.

La seva obra dins el món de l'arquitectura popular i tradicional no és fruit de la improvisació sinó d'un intens estudi de les formes, el llenguatge arquitectònic i el vocabulai de les arts de la construcció. Oliver manifestà les seves inquietuds a través de l'obra constructiva, però també a través del dibuix i dels seus texts. Els seus llibres i articles són una bona mostra de la preocupació per entendre l'arquitectura establint categories, tipificant solucions constructives i elements estilístics, i intentant comprendre el sistema de vida que acolliren els edificis.

Fruit de la seva preocupació per l'element personal en el camp de la restauració, entre 1985 i 1988, dirigí a Manacor l'Escola Taller Ponç Descoll de restauració de monuments, plantejada com a desenvolupament modern dels sistema gremial d'aprenentatge, i animà la creació de la confraria Guillem Sagrera de Mestres i Menestrals de la Construcció i l'Arquitectura, que des de l'any 1986 es dedica a l'intercanvi, recerca i recuperació de tècniques i coneixements constructius tradicionals.

Dins el camp de la rehabilitació, l'exemple paradigmàtic de la seva "arquitectura total", tal vegada sigui la Torre dels Enagistes. La seva actuació és fruit d'una acuradíssima tasca interdisciplinària. Guillem i Neus varen saber engrescar el Pare Llompart perquè localitzàs l'inventari del Casal del Segle XIV; a Elvira Gonzàlez, Margalida Bernat i Jaume Serra perquè n'estudiassin els *graffiti*; a Antònia Morey i Antònia Albertí perquè analitzassin el seu sentit històric, i varen impulsar una escola taller per restaurar els elements del casal.

Urbanisme i patrimoni varen ser dos dels eixos constants de la seva preocupació com a arquitecte. Dins aquests àmbits, va participar a nombrossos congressos i seminaris, elaborà plans d'ordenació i, fins i tot, va redactar avantprojectes de llei, com és el d'adequació de les xarxes d'instal·lacions a les condicions històricoambientals dels centres de població de Balears. Totes aquestes activitats varen ésser guardonades amb el Premi Bartomeu Oliver concedit el 1994 per l'Obra Cultural Balear *ex aequo* amb Neus Inyesta.

Guillem Oliver es destacà per la seva gran capacitat per a la feina en equip, la qual cosa es reflectí en la seva col·laboració desinteressada amb ARCA. A principis de l'any 1988, pocs mesos després de la fundació de l'entitat, Guillem Oliver i Neus García Inyesta anaren a Can Weyler, il·lusionats per conèixer un grup de persones preocupades per la protecció del Patrimoni, i per oferir desinteressadament la seva col·laboració. D´aleshores ençà, Guillem es va convertir en un membre molt actiu de l'entitat i assessor tècnic de moltes de les actuacions d'ARCA.

Antoni Planas

NOTÍCIES DE L'OBRA

FULL INFORMATIU

Núm 16. - C/ de la Imprenta, 1 - 07001 Palma - Tel 72 32 99 - Fax 71 93 85 Dipòsit legal: PM 494 - 1991

L'OCB reclama a Matas que sigui el primer defensor de la llengua

Que es convertesqui amb el primer defensor de la llengua i que es dediqui a la consolidació de l'autogovern i dels símbols de la identitat de tots els habitants de les Balears foren algunes de les peticions que la delegació de l'OCB, encapçalada pel seu president, Antoni Mir, va fer a Jaume Matas, al decurs de la primera entrevista oficial, de gairebé una hora i mitja de durada.

Durant la reunió, que fou "extremadament cordial i densa", l'OCB demanà a Matas que assumís sense reserves "el paper institucional que li correspon en la defensa de la llengua com a màxim representant de les Balears", alhora que li sol·licità que treballàs per consolidar l'autogovern i els símbols i la identitat d'un poble, i que reclamàs a Madrid la consideració de nacionalitat històrica per a les Balears.

Per a l' OCB, el Govern té la responsabilitat inajornable d'aprovar un Decret de mínims de català a l'escola que no davalli del 50 per cent d'assignatures a tots i cada un dels centres escolars i en aquesta mateixa legislatura, com a primer pas cap a una escola de qualitat, arrelada al país i en la llengua del país.

Segons l'OCB, els percentatges d'ús del català com a llengua vehicular de l'escola haurien de ser majors a les zones amb major presència de castellanoparlants, com és Palma i la costa turística de Mallorca, i Eivissa. I cada nou centre escolar podria començar com a escola mallorquina. "No coneixem cap altra manera de garantir, com exigeix la llei, el mateix domini de les dues llengues oficials a tots els al·lots i al·lotes estudiants de Balears, objectiu que som ben lluny d'aconseguir encara".

La delegació de l'OCB també va demanar a Jaume Matas que lideri la cohesió i la consolidació com a país de les illes Balears, per tal de formar una sola Comunitat, vertebrada i forta que tengui com a eix bàsic el coneixement i la promoció de les característiques pròpies de la nostra Comunitat, que són justament les que més poden singularitzar-la i prestigiar-la fora de les illes Balears, tant en el context espanyol (actuant com a autèntica "nacionalitat històrica") com en l'internacional.

Els representants de l'OCB encoratjaren Matas perquè donàs exemple sempre i utilitzàs el català en tots el seus actes públics. A la sortida de l'entrevista, el president de l'OCB, Antoni Mir, declarà que l'entitat espera "mesures efectives per part del president Matas en els propers mesos".

De fet, Mir convidà Matas a la Nit de la Cultura del 20 de desembre, en què es compliran els primers 10 anys dels Premis de l' OCB. En opinió del president de l'entitat, aquest serà un bon moment perquè Jaume Matas anunciï o almenys comenti tot un paquet de disposicions en favor de la llengua catalana i la cultura pròpies de les Balears.

Moment de l'entrevista entre el president, Jaume Matas, i els representas de l'OCB, Antoni Mir i Francesc Bujosa.

Reconstrucció de Can Alcover conse

L'esperit conservacionista de l'OCB és el que impulsa les obres que s'estan duent a terme a Can Alcover, edifici que fou llegat a l'entitat per Pau Alcover. L'afany de mantenir el caràcter de l'edifici, vinculat a la memòria del poeta, ha provocat un retard en les obres que fa que se n'incrementi el cost.

Balconada de ferro de l'estudi de Joan Alcover.

Les obres de rehabilitació de Can Alcover varen començar fa deu mesos, i des de llavors la façana es troba estalonada per una bastida, la qual cosa fa que es mantengui la part frontal de l'edifici. La idea inicial era que l'estudi de Joan Alcover, depèndencia que dóna al jardí, fos conservat intacte, i així es va mantenir fins al mes de juliol tot i que representava un sobrecost econòmic. No obstant això i mentre les obres de la part de davant avançaven, es va descobrir una cova natural que posava en perill d'esbucament tant l'estudi com la integritat de les cases veïnes. L'imprevist obligà la Comissió del Patrimoni, formada per tècnics del Consell Insular de Mallorca i de l'Ajuntament de Palma, coincident amb l'opinió dels arquitectes de Can Alcover i dels edificis del costat en obres, a aprovar el desmuntatge de la depèndencia.

Aquests entrebancs, als quals cal afegir l'excavació arqueològica dels pous trobats, han provocat un retard important en les obres i han generat un sobrecost que n' incrementaran l' import fins als 90 milions de pessetes. D'aquesta quantitat, l'Ajuntament de Palma n'ha aportat 60 milions i en té 10 més de compromesos amb el projecte. "El conjunt dels doblers que es necessiten s'aconseguiran per tres vies: l'Ajuntament i altres institucions, empreses privades i aportacions individuals", explica Antoni Mir, president de l'OCB.

Mir vol destacar que les obres que s'estan desenvolupant a Can Alcover es proposen ser protecccionistes al màxim. Així, s'han anat desmuntant totes les peces de l'estudi (balconades de ferro forjat, els repeus, les finestres, portes i persianes, la xemeneia, els bastiments de fusta de les portes, bigues, ornaments de guix, la rajola i, en general, tots els elements arquitectònics susceptibles de ser conservats i restaurats) en funció d'aconseguir la més fidedigna reconstrucció. El material que no es pugui restaurar serà reproduït tal com era originalment.

L'OCB disposa d'un informe arquitectònic de

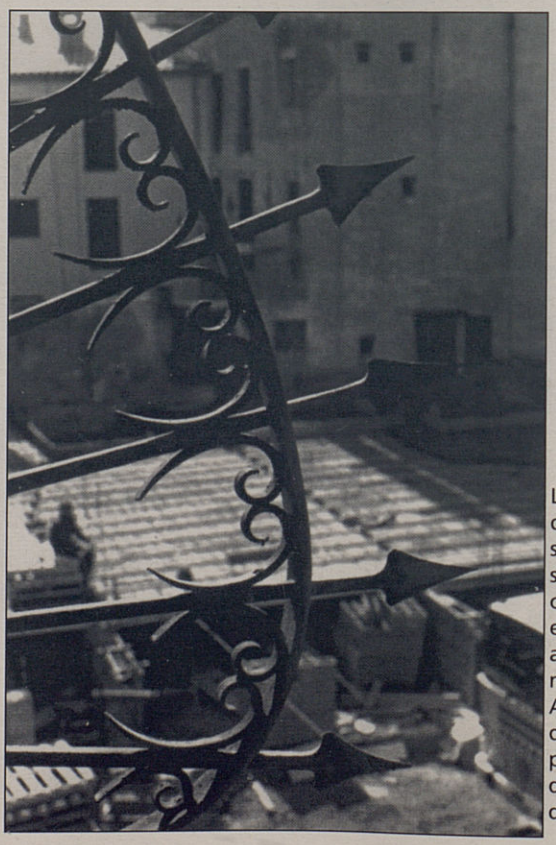

Les peces de ferro seran conservades com estaven antigament. Aspecte d'un protector de ferro del balcó.

rvant el caràcter de l'edifici

Un bon grapat de fotografies formen part de l'informe arquitectònic de detall del Casal Alcover

detall de l'estudi del Casal Alcover, amb data del mes d'abril de 1996, el qual ens mostra gràficament l'exterior i l'interior de l'edifici. A més dels plànols, més de setanta fotografies reprodueixen aspectes generals i d'altres de detall de la seva sala de treball, de la biblioteca i de la sala dels poetes.

Una vegada acabada la reconstrucció, Can Alcover gaudirà de dos espais. En el primer, entre la façana i l'estudi posterior que dóna al jardí, es construirà una sala d'actes i d'exposicions, on es desenvoluparan tot tipus d'iniciatives culturals. El segon espai es reservarà a la denominada Casa-Museu, que consistirà en les diverses peces de l'estudi de Joan Alcover.

Les obres que s'estan fent a Can Alcover es proposen ser proteccionistes al màxim

Mentre es treballa en la reconstrucció de l'edifici, l'OCB té preparada la restauració de la col·lecció de quadres que formen part del llegat de Can Alcover. Entre les pintures, destaquen obres d'Antoni Gelabert, que es va dedicar principalment al retrat, la figura i el paisatge; Joan Fuster, un artista que evolucionà des d'un realisme idealitzat a posicions postimpressionistes; Narcís Puget, considerat el pare de la pintura eivissenca moderna; Bartomeu Ferrà, pintor, crític d'art i publicista; Pere Càffaro, deixeble de Ricard Ankermann, i els germans Bartomeu i Francesc Maura. Així mateix, es començaran a restaurar els fons mobiliaris tot d'una que s'aconseguesqui el finançament que es necessita.

El casal Alcover és situat al número 24 del carrer de Sant Alonso de Palma, i pertany a l'OCB des de principis dels anys seixanta, època en què fou llegat a l'entitat cultural pel fill del poeta.

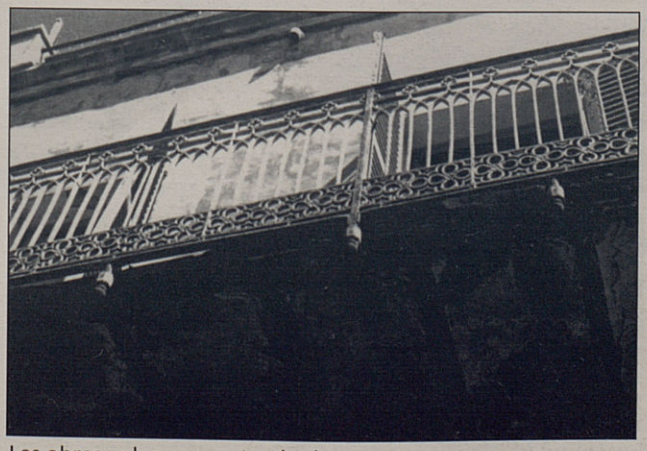

Les obres volen ser proteccionistes.

Reunió a Palma de la Secció Filològica de l'IEC

La Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) va realitzar una de les seves sessions a Palma en les quals es varen debatre diverses ponències relacionades amb el paper de les institucions públiques en el procés de normalització, la llengua catalana en el sistema educatiu de les Balears i el paper de l'escriptor mallorquí en la conformació de la llengua normativa, entre d'altres. Segons Joan Argenté, president de la Secció Filològica de l'IEC, a les ponències se solen discutir temes relacionats amb la comunitat visitada, i les observacions fetes són preses en consideració per la institució en el moment de prendre decisions. Els representans de l'IEC aprofitaren la seva visita a Palma per mantenir contactes amb Jaume Matas i altres membres de l'Executiu .

Preu especial per als socis. Els socis de l'OCB poden gaudir de descomptes a l'hora d'anar a veure diferents representacions al Teatre Principal. Amb la presentació d'una targeta que l'entitat ha enviat als seus socis, aquests aconsegueixen un preu especial el dia de l'estrena i el segon dia. L'oferta s'ha fet extensiva a les obres *Deserts* i *La Dida*. El 3 de desembre, els aficionats al teatre podran anar a veure *Mesura per Mesura*.

■ Flaquer anuncià el 50 % de classes en català, però sense data

L'Obra Cultural Balear va felicitar públicament Joan Flaquer, conseller d'Educació, Cultura i Esports, per l'anunci d'implantar almenys el 50 per cent de la classes en català. L'entitat va rebre com una prova d'equanimitat i de sentit comú la voluntat expressada pel conseller d'implantar un Decret de mínims que asseguri en la llengua del país almenys el 50% de les matèries lectives. En una nota informativa enviada als mitjans de comunicació, l'OCB afirmava: "Són tants els avantatges de la mesura, i per a totes les parts implicades, que no es comprèn com fins ara no s'havia decidit actuar en un assumpte que, a més de l'imperatiu legal, mort de rialles des de fa més de deu anys, té un suport social unànime. Tots els pares volen que els seus fills tenguin un domini, oral, escrit i de comprensió de la llengua de les Balears, almenys igual que el de la llengua castellana". Amb tot, l'OCB demana quan es promulgarà i es farà efectiu el Decret de mínims. "No basta la bona voluntat, d'aquesta i de paraules buides, n'anam sobrats. Són necessaris els fets", diu l'entitat.

A l'hora de tancar aquest Full, un diari anuncia que la catalogació bilingüe de secundària, primària i adults no s'ha firmat per l'oposició del MEC-Madrid. Ningú no ha vist enlloc una actitud clarament reivindicativa del Govern balear.

■ Projectes lingüístics vius, eina de normalització

L'Obra Cultural Balear vol que els projectes lingüístics de centre siguin un instrument eficaç i viu per a la implantació de la llengua pròpia de les Balears als centres d'ensenyament. Aquesta és una petició que ha fet l'entitat a Joan Flaquer, amb el qual ha sol·licitat una reunió per conèixer la situació real dels projectes lingüístics de centre, dos anys després de la promulgació de la contestada Ordre Rotger. L'OCB vol saber quina avaluació s'ha fet dels projectes lingüístics presentats a la Conselleria, què es farà amb els centres que no l'han redactat encara i quines mesures de seguiment es preveuen per garantir-ne l'aplicació efectiva als centres.

Dues-centes persones donen suport a l'OCB de Calvià i Andratx

Prop de dues-centes persones feren costat, el passat 25 d'octubre, a la creació d'una delegació a Andratx i Cavià, termes municipals en els quals la llengua catalana és en situació de marginalitat extrema. En el decurs de l'acte de presentació de la delegació, celebrat a l'institut de Santa Ponça, es convidà els assistents a fomentar l'ús i el coneixement de la nostra llengua, tant des de la societat com des de les institucions mitjançant cursos, activitats lúdiques, artístiques i culturals de tota casta.

"A Calvià ja sols una de cada tres persones parlam la llegua pròpia d'aquesta terra. A Andratx la situació no és gaire millor. La majoria de la gent del Ponent de Mallorca no parla l'idioma del país", amb aquestes paraules comença el manifest que en favor de la llengua es va repartir entre els assistents a la convocatòria de la nova delegació de l'OCB, en la qual el president de l'entitat, Antoni Mir, va anunciar que presentaria a les institucions un pla urgent de normalització lingüística per als municipis de la badia de Palma.

Per il·lustrar la situació de la llengua a Calvià, Mir oferí una sèrie de dades d'un recent estudi, elaborat per Roser Amat, Carme Martorell i Joan Mas, basat en els escolars, en el qual s'afirma que la majoria de pares d'alumnes de Calvià són nascuts a Andalusia (42%), Balears (17%) i Castella-La Manxa (10%). Els seus fills, en canvi, són nascuts aquí en un 80%. Tot i això, la llengua que fan servir els al·lots per parlar amb els seus progenitors és el castellà, en un 83%, mentre que el percentatge de pares castellanoparlants és del 53%. Els alumnes, entre ells, utilitzen el castellà en un 91% i el català en un 5%.

Davant aquesta situació de precarietat, el text del manifest s'expressa amb aquests termes. 'No són mallorquins els que viuen a Mallorca, sinó els que viuen a Mallorca i s'integren a l'illa que ha escollit per viure, sense tancar-se ells mateixos dins d'altres illots socials. La barreja de cultures és creativa. La superposició de cultures pot ser destructiva. Per això volem reforçar la nostra llengua com a factor d'unió".

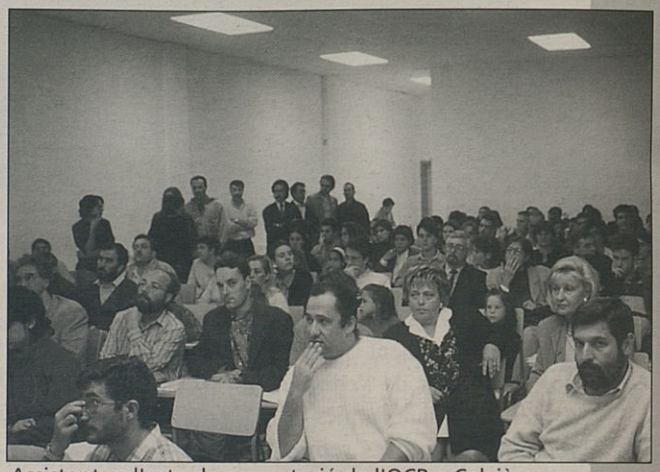
Assistents a l'acte de presentació de l'OCB a Calvià

La gestora de l'OCB, oberta a més incorporacions, a Andratx i Calvià és formada, inicialment, per Gabriel Ensenyat, Nicolau Dolç, Maria Vidal, Bartomeu Rosselló, Joan Manera, Vicens Amengual, Joan Fullana,Josep Antoni Martorell, Gaspar Servera i Pere Morey. D'aquí a gener, es farà una campanya per a la captació de nous socis i recollida de firmes per donar suport a la nova delegació de l'OCB.

Josep Mascaró Pasarius

UN HOME MEDITERRANI AMB DESIG DE SAVIESA

ENTREVISTA

Virgínia Mascaró

KRISTIAN KREKOVIC

El 27 d'abril vaig fer aquesta entrevista al meu pare, Josep Mascaró Pasarius, per a la revista *El Mirall*, amb motiu de l'entrega de la Medalla d'Or de la Comunitat de les Illes Balears. L'acte de lliurament de la Medalla es va celebrar el dia 10 de març del 1996, a Menorca. Catorze dies més tard, l'11 de maig, Josep Mascaró Pasarius, deixava de respirar després d'haver patit una caiguda mortal, el dia abans, al seu domicili de Palma.

Sentir amorosament i, alhora, amb el cor estret la seva veu enregistrada quan ja no hi era ha fet difícil la transcripció d'aquesta entrevista, que es va dur a terme aquell dissabte al matí. Estava cansat, venia de veure exposicions, de voltar per moltes galeries de Palma, com va comentar. No tenia gaire ganes de contestar la llarga llista de preguntes que li tenia preparades i, malgrat tot, va aguantar el rècord d'una hora pel compromís pres i, sobretot, per la meva insistència. Gelós com era, fins a l'extrem, de la seva pròpia intimitat, jo sentia pudor en fer-li les preguntes més personals que, intencionadament, vaig deixar per al final. Ara, en repassar la conversa, sent que l'atzar ens va deixar un llegat. Les seves respostes tenen un altre ressò. N'hi ha de llargues, de curtes i contundents, d'altres deixades enlaire, només suggerides. Va ser l'última estona llarga que vaig estar amb ell. Dues setmanes més tard, en tornar a Palma procedent de Barcelona, aquell fatídic divendres 10 de maig, queia una gran tempesta damunt l'illa. Trons i llamps sacsejaven el cel i les gotes de pluja eren com grans llàgrimes. Només unes hores abans mon pare ens havia deixat definitivament. Sense més paraules, sense dir adéu.

-Què ha suposat per a vostè l'atorgament de la Medalla d'Or concedida per la Comunitat Autònoma de les Illes Balears?

-Una gran satisfació, entre d'altres raons, perquè no me l'esperava.

-Quines obres té actualment pendents de publicació?

-Bàsicament tres. Una és el *Corpus de Toponímia de Menorca*, que es publicarà en dos volums. Una altra és l'obra titulada *Toponímia i Cartografia Antigues de les Illes Balears* i hi ha una tercera obra que durà un títol en llatí, que abans hauré de consultar amb un llatinista, però que es dirà, provisionalment, *Liber Aquarium Balearicum Insulae*, el Llibre de les Aigües de les Illes Balears.

" Som hereus d'un patrimoni cultural irrenunciable "

-Aquestes tres obres estan totes en procés d'edició?

- Estan entregades ja a editorials.

-En queden encara d'inèdites?

-Sí, moltes. Entre d'altres, una es titula *Els mil noms més antics de les terres de parla catalana*, una altra és *Les vint ciutats prehistòriques més antigues de Mallorca i de Menorca*.

-Com va sorgir el seu interès per l'arqueologia?

-Això ho he explicat cent vegades i ha sortit publicat unes altres cent, però ho tornaré a repetir. Jo vivia a Alaior, devia tenir 8 o 9 anys i anava a l'escola pública. Cada dijous, el mestre, Andreu Bosch i Anglada, ens duia a passejar a prop del poble. Un dia ens va menar fins a Torralba d'en Salord, al terme d'Alaior. Quan vam arribar, jo, que no havia vist cap monument megalític abans, vaig quedar molt impressionat en veure aquelles grans pedres que, en forma d'una immensa T, com una gran taula, presidien el conjunt prehistòric de Torralba. La taula es trovaba a prop d'altres monuments prehistòrics molt notables, el recinte cobert del talaiot, el pou de na Patarrà i el fus de la Geganta, que és un menhir clavat al terra.

-Què va dir el mestre de totes aquelles pedres?

-El professor es va sentir en l'obligació d'explicarnos alguna cosa d'aquell moument, del qual realment no se sabia res. Ens va contar la llegenda dels gegants, que les nits de lluna plena es reunien en ritual al voltant de la taula de Torralba d´en Salord per fer les libacions sacrals. Una geganta, guardiana del poblat que sempre filava amb el fus de la Geganta, baixava fins al pou de na Patarrà i dins una pica de pedra recollia aigua perquè els gegants fessin les seves ablucions i també per beure. Quan vaig sentir tot allò no vaig creure ni una paraula del que deia el mestre i vaig intentar que algú m'expliqués el significat real d'aquella taula. Llavors, em vaig dir, si ningú no m'ho sap explicar, jo mateix intentaré esbrinar-ho. I tota la vida he intentat esbrinar què era una taula, i quin era el seu significat.

-I, finalment, a quina conclusió ha arribat?

-La conclusió és que la taula és una representació esquemàtica del déu Toro, gran déu de la Mediterrània. Déu de déus de la Mediterrània al segle IV abans de Crist. Un culte

que s'estenia des d'Àsia menor fins a la plana hispànica, passant per totes les illes de la Mediterrània; Balears, Còrsega i Sardenya, Sicília, Malta, Creta, a més de totes les illes d'influència grega fins a Xipre i les costes d'Israel.

-La seva afició per la toponímia va venir de l'interès per l'arqueologia?

-Jo vaig començar a fer el mapa de Menorca per poder situar tots els monuments prehistòrics que hi havia a Menorca, però aquesta feina també em va obligar a recollir tots els topònims. Aviat em vaig adonar que Menorca era una illa molt rica en toponímia antiga. I d'aquí va començar la meva afició per la toponímia, malgrat que, en el transcurs de l'elaboració de la primera mitja part del *Mapa General de Menorca*, l'escrivia com bonament creia que s'havia d'escriure. Després, vaig tenir la sort de trobar un lingüista i catalanista excepcional, mossèn Josep Salord i Farnés, que es va oferir a corregir-me tots els topònims del mapa *Gratia et amore*. Era un defensor a ultrança de la llengua catalana i quan, anys després, va ser destinat a Ciutadella ens feia classes de català al Cercle de Belles Arts. Jo pensava que tot allò un dia acabaria com un tro i un llamp perquè les autoritats vigents en aquell moment no eren gens propícies al fet que s'ensenyés català, però no va passar res. Tal vegada devien pensar que érem pocs els interessats en la nostra llengua i que no era perillós, ja que el mestre era un capellà.

-Fent una mica de repàs de totes les feines que vostè ha anat realitzant durant la seva vida, és cert que li van oferir fer de corresponsal en un diari a l'estranger?

-Sí, però el fet d'haverme casat i tingut fills va condicionar molt les meves preferències a l'hora de triar. Per a mi hauria estat un ideal molt gran ser corresponsal d'un diari espanyol a l'estranger, però això m'obligava a separarme de la meva família durant molt de temps.

-A part d'aquesta, ha dit que no a altres feines?

- Sí, per treballar a Vancouver, a la costa del Pacífic dels EUA, amb motiu de la fira internacional que s'hi celebrava. Vaig rebre oferiments per estar-hi mig any, però això no va ser possible perquè no em volia separar de la meva família durant tant de temps.

Mascaró Pasarius sempre perseverà en la defensa de la llengua catalana.

-També era per fer de periodista?

-No, en aquest cas era per promocionar la cultura de Mallorca dins la fira. Ho muntava la mateixa organització americana, no és que s'organitzés des de Mallorca.

> "L'únic mèrit que tenc és no haver-me desanimat mai"

-Ha estat la necessitat professional o l'interès que l'ha dut a abordar i crear en àmbits tant diversos com la història, la geografia, el periodisme, l'art, a més de l'arqueologia i la toponímia, que ja hem comentat?

-Sempre ha estat l'interès. L'interès pur per tot el que jo considerava important per a la nostra cultura. A més, era conscient que molta cosa s'estava perdent.

-Durant l'acte de lliurament de la Medalla d'Or, un fet que es va remarcar és que vostè actualment és un referent, un model, un esperó per a la investigació, el coneixement i l'estimació d'aquesta terra. Quin mètode ha seguit per poder realitzar un obra tan monumental?

-Bé, primer jo no crec que tot això sigui com diuen. Em fa la impressió que resulta exagerat. Jo som un dels tants treballadors de la nostra cultura i crec que l'únic mèrit que tenc, si en tenc cap, és no haver-me desanimat mai,

Josep Mascaró fou un gran treballador. Començava a fer feina a les quatre i mitja del matí.

haver perseverat en la defensa del que jo considerava factors culturals bàsics de les Balears, de la llengua catalana i de la nostra història.

-Però quin ha estat el mètode de treball?

-Feina, feina i més feina. No escatimar hores de treball, des de les quatre i mitja del matí fins a les nou del vespre. A les deu me n'anava al llit, perquè ja no podia més. Sense vacances ni caps de setmana, ni res. Avui és dissabte. Des de les sis del matí fins a migdia he estat fent la crítica d'art del *Diari de Balears*. Avui m'ha costat molt, perquè he anat a moltes galeries de Palma.

-Vostè va arribar a Mallorca a primers dels anys cinquanta?

-Llavors m'hi vaig establir, però abans jo ja anava i venia de Menorca a Mallorca.

-Als anys cinquanta va conèixer una illa molt diferent a la d'ara. En va obtenir un coneixement molt directe mentre feia el *Mapa General de Mallorca*. De la Mallorca actual, també en té un coneixement molt directe i fresc, perquè ha fet l'alçament planimètric de moltes viles i llogarets per a la *Gran Enciclopèdia de Mallorca*. Ha vist urbanitzar platges i marines, tant al litoral com a terra endins. Què sent quan veu aquesta transformació tan profunda?

-Una gran pena i una gran impotència. Estam en una indefensió absoluta.

-Tenint en compte això, què els diria a les generacions actuals, pensant en les que vindran?

-Que pensin que som hereus irrevocables d'un gran patrimoni cultural al qual no podem renunciar, baldament vulguem. I supòs que ningú no ho vol.

-Amb la profunda transformació que han sofert les illes Balears, els topònims també corren el perill de desaparèixer?

-Sí, no hi cap dubte. Un exemple; avui en dia el port de Tacàrix, que abans no es deia port, sinó cala de Tacàrix, que és un nom mossàrab, es diu Puerto del Cocodrilo.

-Què és pot fer per evitar això?

-Es pot fer de tot, però no serviria de gaire cosa. Hi ha massa interessos creats.

-Fent una mica de repàs a àrees que vostè ha tractat, continua sent l'expoliació el principal problema dels jaciments arqueològics de les illes Balears?

- És l'expoliació, però també l'excavació de grans poblats sense consolidar el que s'ha excavat. Hi ha excavadors oficials que fan més mal a l'arqueologia que tres mil anys de temps.

-El patrimoni arqueològic en general s'hauria de protegir més?

-Naturalment que sí.

-Hi ha algunes restes arqueològics de les illes que siguin fora i que haurien de retornar? Pens en els caps de bous.

-No, els caps de bou no. Els caps de bou, els va comprar Madrid perquè no hi va haver cap mallorquí per donar 7.500 pessetes, que era el que demanava el pagès. Per tant, hem de fer com la mare de Boabdil, que plora com a dona el que no ha sabut defensar com a home. Nosaltres no vam saber defensar aquests caps de bou per 7.500 pessetes. El mateix va passar amb les banyes florejades trobades a Son Mas d'Inca. Se'n van anar al Museu Arqueològic de Barcelona, perquè tampoc no vam trobar les 10.000 pessetes que el pagès demanava. Ara bé, hi ha altres objectes, altres estatuetes que són a Amèrica i que es van vendre a través d'antiquaris i d'arqueòlegs durant la dècada dels anys 10 i 20.

-La història es repeteix. Es diu que cal conèixer el passat per comprendre el futur, per aprendre i no repetir, si és possible, els mateixos errors. Què creu que no s'hauria de repetir?

"M'ha mogut l'interès pur per la nostra cultura"

-Aquesta pregunta és molt àmplia i molt vaga. Si

em demanessis de la història de Catalunya et diria quines són les errades que no s'haurien de repetir.

-Bé, idò això...

-Primer, que el rei Pere el Catòlic, després d'una nit de borratxera i femelles, no se n'havia d'anar a presentar batalla a Simó de Monfort, al camp del Moret, perquè havia de perdre per força. Físicament no estava en condicions d'anar a una batalla. I no tan sols va perdre la vida, sinó que Catalunya va perdre l'oportunitat de ser un gran país, que s'estenés des de l'Ebre fins a la frontera amb Itàlia, agafant tot el nord de la Mediterrània, la Provença, el País d'Oc i la Catalunya Nord. El Principat hauria estat una gran nació. Un altre fet és que el rei Jaume I, El Conquistador, no hauria d'haver dividit el seu estat en dos fills. Per a un va ser el regne d'Aragó, el regne de València i el Principat i, per a l'altre; la Catalunya Nord, el Rosselló, Montpeller, els enclaus, Omeladès i Carladès, a més de les illes de Mallorca i Menorca. No hauria d'haver dividit mai el seu regne. Això va ser un focus de baralles. Primer, entre dos germans i, després, entre dos cosins. Aquí es va perdre una altra oportunitat perquè Catalunya fos un gran país de la Mediterrània.

-I de les illes Balears?

-Les illes Balears formaven part de Catalunya, malgrat ser un regne independent. El rei en Jaume va crear el regne de Mallorca, però culturalment érem part de Catalunya. No era autosuficient per ser una gran potència, però sí que tenia una independència. Encara que jo crec que nosaltres formam part d'una nació més àmplia que es diu Catalunya.

"Formam part d'una nació més àmplia que és Catalunya"

-Creu que el parlar de Mallorca, de Menorca o Eivissa pot desaparèixer en el futur?

-No, és clar que no. És una fantasia que algú s'ha inventat. No ha desaparegut des del decret de Nova Planta, el 1716, fins avui. Ara, amb els avantatges que té l'idioma, voleu que desaparegui? Això és absurd, absurd, no pot desaparèixer mai.

-Com definiria el parentiu entre el Principat, País Valencià i illes Balears?

-Els mallorquins son descendents dels colonitzadors catalans i els valencians també ho són. Ara bé, a Mallorca els catalans es varen trobar que hi havia dues llengües, l'aràb i el mossàrab, llengua llatina amb arrels de la llengua que es parlava a la prehistòria de les Balears i influències cartagineses, jueves i gregues, entre d'altres. Al regne de València els pobladors catalans van rebre la influència de les llengües autòctones que es parlaven a la regió, entre d'altres, l'àrab. Tots som parents, membres d'una mateixa família.

Fou admirador de l'obra de Rembrant i Leonardo da Vinci.

"La Humanitat no aprèn res de les seves equivocacions"

- Des de fa quinze anys, fa crítica d'art per al *Diari de Balears*. Durant aquest període ha vist una certa evolució en la pintura?

-Sí, hi ha hagut una evolució, però això és un fenomen bumerang d'anada i tornada. Primer, es va passar del figurativisme i realisme cap a l'abstracte i, ara, tornam de l'abstracte al figurativisme i al realisme. Cosa, per altra banda, lògica si pensam en l'evolució seguida en altres països i en altres èpoques de la humanitat.

-Quin tipus de pintura li agrada més?

-La pintura de Rembrant, Leonardo da Vinci i Velázquez, sense deixar de reconèixer que dins altres tendències modernes hi ha obres molt bones de Picasso, Miró, Dalí, Joan Gris, etcètera.

-I dels artistes de Mallorca?

-Dels pintors actuals de Mallorca, m'agrada moltíssim Matias Mandilego. Com a pintor és un gran clàssic, com també ho és Joan Miralles. Entre els escultors, indiscutiblement, Jaume Mir és el gran mestre de l'escultura contemporània i de tots els segles. Un home parangonable a Guillem Sagrera, constructor de la Llotja de Palma i del Castelnovo de Pàdua, que va ser un gran escultor i un gran mestre d'obres. Sagrera i Jaume Mir només es diferencien en què un va viure el segle XV i l'altre viu el segle XX.

-Quina aportació creu que ha fet la *Gran Enciclopèdia de Mallorca* al coneixement o saber ja existent?

-Fonamental. Fins ara es deia que hi havia dues persones que havien fet la contribució més fonamental a la cultura mallorquina: Ramon Llull i l'arxiduc Lluís Salvador d'Àustria. Ara tot això ha quedat superat per la *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, per les interdisciplines que toca i perquè cada autor té el tema en què és especialista.

-De tot el que ha fet professionalment què li ha aportat més satisfacció?

-Tot m'ha produït una gran satisfacció. La toponímia, la història, el folklore...

-Vostè d'on se sent?

-Jo em sent mediterrani, després europeu i català. A un nivell més casolà, balear i menorquí.

"Jaume Mir és el gran mestre de l'escultura contemporània"

-De vostè es repeteix constantment el seu perfil quixotesc. Quina relació troba que té amb el protagonista de l'obra més universal de Cervantes?

-Això s'ha dit. A Menorca hi ha una frase molt eloqüent "dir una cosa no escanya, no ofega". Es poden dir moltes coses d'una persona. A mi se m'ha atribuït un aspecte quixotesc, tal vegada per la meva barbeta, tal vegada per la meva poca estimació als diners. El que he fet no ho he fet mai per doblers. Si jo hagués pensat en els doblers abans que en la cultura, si hagués dedicat el mateix esforç i entusiasme a vendre botifarrons i calcetins, de casa en casa, avui seria multimilionari. Però no ha estat així. Tal vegada sigui per això, tal vegada.

-Quins han estat els principis que han guiat la seva vida?

-Fer sempre les coses que en consciència creia que estaven ben fetes.

-I els seus referents?

Bé, podríem posar tres o quatre noms : mossèn Josep Salord i Farnès, Joan Hernández Mora i l'historiador mallorquí mossèn Antoni Pons.

-La vida s'encara de diferents maneres, quan s' és jove, a mitjana edat i en una edat més avançada. Com es veu la vida després de tota una vida?

-Es veu amb una mica de decepció i de temor. La humanitat no aprèn res de les seves equivocacions. Cada generació comença de zero i està disposada a cometre les mateixes barbaritats, els mateixos erros que els seus pares i avis.

Ses Piules
Estudi de Perruqueria
Carrer Navarra, nº 3, 1r - 07003 Palma - Tel. 71 80 37

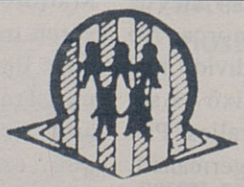
FUNDACIÓ «SERVEIS DE CULTURA PER AL POBLE»
Per a la promoció popular de la nostra cultura estam al vostre servei
Demanau informació a c/ Rubén Darío, 12, 5è-B
07012 PALMA

-Quin creu que és l'ensenyament essencial, la lliçó que ha après de tot el que ha viscut?

-Que s'ha de ser compresiu i tolerant.

-Quina qualitat humana troba més important?

-La lleialtat.

-Què l'irrita més d'una altra persona?

-Que cridi.

-Amb quin pecat és més indulgent?

-Possiblement, amb els de la carn, perquè són els més arrelats del ser humà.

Una de les passions de l'historiador fou viatjar.

-Vostè guarda rancors?

-Guard rancor, de vegades, durant una certa temporada, però llavors reconsider la meva actitud i trob que no, que per greu que sigui la suposada ofensa mai no és tan grossa com per tenir rancors immortals i eterns.

-És veritat que escriu poesia?

-No. A mi, sempre m'ha agradat molt la poesia i no vol dir que no hagi escrit algun sonet, quan era jove, emperò d' aquí a dir que he fet poesia, no és cert.

"La vida m'ha mostrat que s'ha de ser generós i comprensiu"

-La seva passió per viatjar li ve de petit...

-Els meus pares van viure a l'Havana i quan tornàvem cap a Espanya amb un gran transatlàntic vam fer escala a Nova York. Jo devia tenir tres o quatre anys i record perfectament, com si fos ara, l'arribada a aquella ciutat emblemàtica. De jove he estat per Àfrica. Durant la meva vida he viatjat bastant, des l'illa de Pasqua, al cor del Pacífic, fins a Califòrnia, als EUA, com a punts més llunyans. També he estat per tot l'Orient Mitjà i el nord d'Àfrica, Itàlia i Grècia, i el sud de França, especialment, en una població que és molt entranyable per a mi, i per a tots, Perpinyà.

"Tres desitjos? Només un: tenir saviesa absoluta"

-Si tingués una vareta màgica canviaria alguna cosa del viscut?

-Bé, això, m'estim més no contestar-ho. És una pregunta absurda que s'hauria de matisar molt.

-Si pogués demanar tres desitjos, quins demanaria?

-Només un, no tres. Tenir saviesa absoluta. I amb això està dit tot.

ROLDAN

OFICINES I DESPATXOS S.A.

A la seva disposició en:

- Despatxos Direccionals
- Despatxos i Oficines Generals
- Mampares d'Oficina
- Separacions simples i dobles
- Estanteries Emmagatzematge
- Estanteries Gran Càrrega
- Biblioteques
- Cadires i Taules apilables per a col·lectivitats

Complements: Llums
Cendrers (de peu i sobretaula)
Caixes Fortes, etc.

Eusebi Estada, 68 (carrer del tren de Sóller)
Telèfon 20 98 13 CIUTAT

FUNDACIÓ JAUME I

XIX Premis
BALDIRI REIXAC

Convocatòria per al curs 1996-97
Dotació total 12.800.000 ptes.

Aquests premis, destinats a **l'estímul i al reconeixement de l'escola catalana,** són dotats per la **Fundació Jaume I** amb les aportacions dels receptors del **llibre-nadala** que la Fundació tramet cada any a les persones interessades per la nostra cultura.

L'àmbit d'actuació és el dels Països Catalans. L'organització dels premis compta amb l'assessorament de la DEC d'Òmnium Cultural.
Els **Premis Baldiri Reixac** són convocats en **tres modalitats:**

1 PREMIS A ESCOLES

12 premis de 500.000 ptes. cadascun. Serà premiada la qualitat global de l'actuació escolar en l'aspecte concret de la catalanitat. És indispensable que el lloc que ocupen la llengua i la cultura catalanes en el conjunt de les activitats de l'escola s'adigui al Projecte Lingüístic del Centre.
Per a participar-hi cal omplir i trametre el **qüestionari** que facilita la **Fundació Jaume I**, així com la documentació que s'hi demana.
Les escoles ja presentades en anys anteriors i no premiades que desitgin optar a aquesta convocatòria, només caldrà que presentin el qüestionari actualitzat, sense necessitat d'aportar documentació nova. No es poden presentar les escoles guardonades en convocatòries anteriors.

2 PREMIS A MESTRES I PROFESSORS

Dotat amb 800.000 ptes. que es distribueixen de la manera següent:
400.000 ptes. al treball guardonat, i una **subvenció de 400.000 ptes**. per a contribuir a la seva edició.
Serà atorgat a un treball inèdit de temàtica pedagògica que contribueixi a l'ensenyament en català a qualsevol àmbit educatiu.
Cal acompanyar els treballs - presentats anònimament - amb la **fitxa d'inscripció** complimentada, dins un sobre tancat. A l'exterior no hi ha de constar el nom de l'autor sinó només el títol del treball: A l'edició del treball premiat s'hi farà constar el premi amb el qual ha estat guardonat. El Jurat podrà dividir el premi o deixar-lo sense adjudicar.

3 PREMIS ALS ALUMNES

60 premis de 100.000 ptes. cadascun, en llibres catalans a triar pels interessats.
Seran atorgats a **treballs escolars fets, preferentment, en equip** per alumnes de qualsevol nivell educatiu no universitari.
Els treballs hauran de ser **en català i podran tractar de qualsevol de les àrees de coneixements dels diversos cicles escolars, així com ésser resultat d'activitats de l'escola:** excursions i visites, periòdics escolars i diaris de classe, col.leccions, àudiovisuals, etc. (dels murals, maquetes i manualitats més grans de 60 x 60 cm., només se n'admetran fotografies).
El Jurat considerarà d'una manera especial els treballs que suposin un **aprofundiment en la realitat nacional catalana i en la nostra tradició cultural.**
Els treballs s'acompanyaran d'una memòria breu, no més llarga de dos fulls, on s'especificaran les motivacions, les circumstàncies, la manera com s'ha fet el treball, etc. Quan es tracti d'alumnes d'educació infantil, del cicle inicial d'Educació Primària o d'Educació Especial, la memòria podrà ser redactada pel mestre.

Per a optar al premi, cal acompanyar cada treball amb una **fitxa d'inscripció,** segons el model que en facilita la **Fundació Jaume I.**
No seran admesos els treballs que no vagin acompanyats de l'esmentada **fitxa d'inscripció** complimentada.

ASPECTES GENERALS

Els treballs i la documentació s'han d'adreçar a la **FUNDACIÓ JAUME I, Aribau,185, 3r. Tel i FAX: 200.53.47 08021. BARCELONA**
El termini de presentació s'acabarà el dia 17 de febrer de 1997.
Els treballs tramesos per correu que arribin després d'aquesta data, només seran admesos si al mata-segells consta que la tramesa és anterior al 10 de febrer.
Els treballs no premiats podran ésser recollits des del 20 de juny fins al 17 d'octubre, prèvia presentació de la fitxa d'inscripció.
La **Fundació Jaume I** podrà disposar dels treballs premiats durant un any per tal d'exposar-los i promoure'n la difusió.

Premis BALDIRI REIXAC

Amb el patrocini honorífic de la

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

"Els càlculs renals afecten un 14% de la població balear"

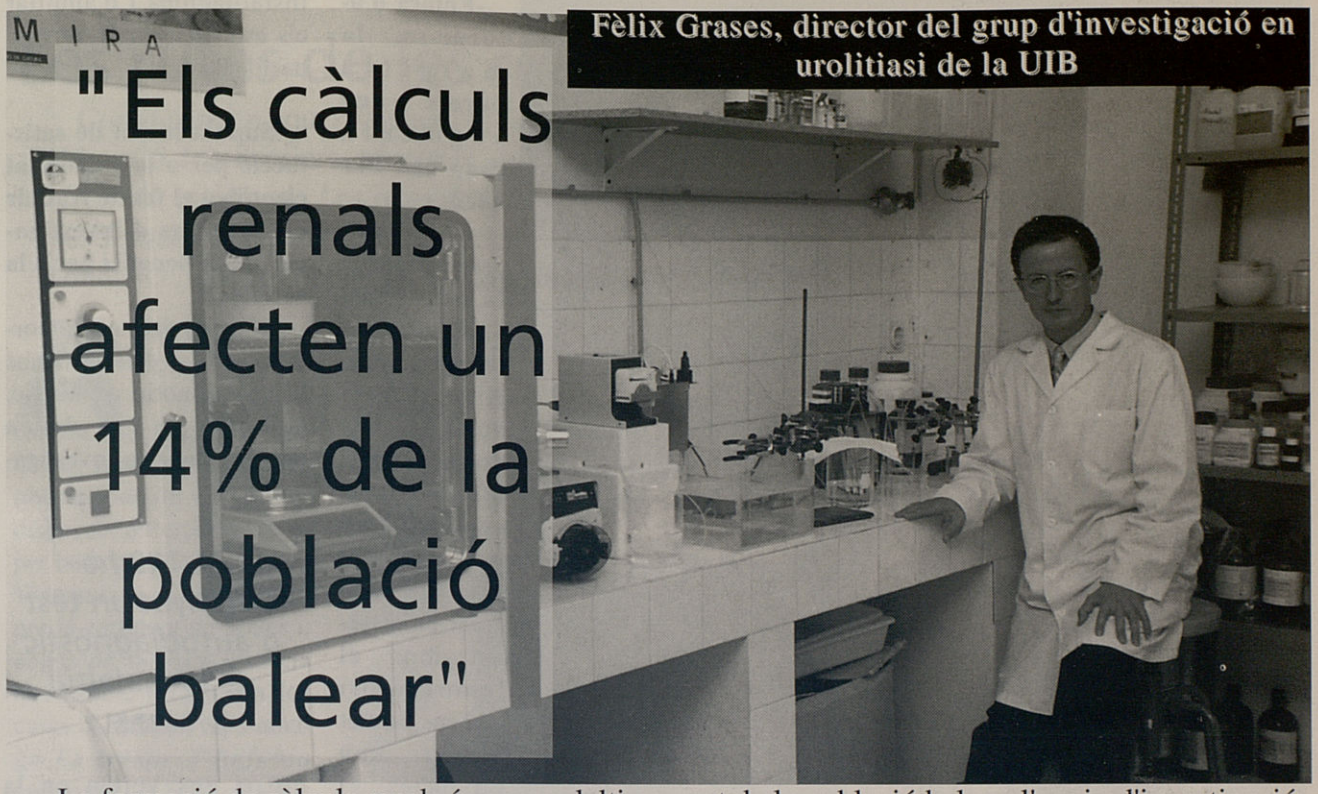

Fèlix Grases, director del grup d'investigació en urolitiasi de la UIB

La formació de càlculs renals és una malaltia molt antiga a la història de la humanitat. S'ha descobert que fins i tot les mòmies patien urolitiasi. Per tal d'avançar en la prevenció de lamalaltia, la qual, actualment, afecta el 14 per cent de la població balear, l'equip d'investigació en urolitiasi de la UIB, dirigit pel doctor Fèlix Grases, ha creat un test per a l'autodiagnòstic del risc de formar càlculs renals que ben aviat es podrà trobar a les apotecaries.

-És cert que fa més de 3.000 anys que existeix la urolitiasi, i que s'han trobat mòmies amb càlculs renals?

-És un problema molt antic, i una malaltia molt dolorosa, encara que no és mortal com la sida o el càncer. La urolitiasi afecta més del 4 % de la població en general i el 14% de la balear. Apareix al voltant dels 30 anys i es repeteix molt sovint, ja que produeix episodis cada tres o cinc anys. És una malaltia molt antiga, que no és del tot resolta.

-Com es formen el càlculs renals?

-Existeix una falta de coneixements sobre la formació dels càlculs renals, encara que, simplificant, podríem dir que és la formació de cristalls sòlids dins l'organisme viu. El gran avenç dels procediments quirúrgics, o l'aplicació de tècniques més modernes, endoscòpiques, com la fragmentació de càlculs mitjançant ones de xoc, no resol el problema. La malaltia produeix una gran freqüència de repetició.

-Quina és la causa que un tant per cent tan elevat de la població de Balears desenvolupi càlculs renals?

-No hi ha una sola causa. Existeixen molts de factors combinats. La dieta vegetariana (afavoreix l'orina), el sol (la llum solar fabrica vitamina D i, alhora, més calci) i la calor (es tendeix a suar i es perd l'aigua que s'hauria d'eliminar per l'orina). En general, són els països de la Mediterrània els que més població tenen afectada per la malaltia. D'una altra banda, la consciència col·lectiva pareix que té assumit que la malaltia no té remei, i els que la pateixen s'automediquen. No saben que el tractament és diferent segons els tipus de pedra. El que s'ha de fer és anar a l'uròleg.

Lit-stop disminueix la formació de càlculs

-Existeix una predisposició familiar a la malaltia?

-No podem parlar de predisposició genètica, emperò sí familiar. Si en una família hi ha diversos casos, és probable que la malaltía es manifesti en els nins. En canvi, el rics és menor si no hi ha antecedents.

-Pel que fa a aquest problema, la prevenció és molt important. El grup d'investigació en urolitiasi de la UIB ha creat un test d'autodiagnòstic. En què consisteix ?

-Es presenta com un joc de materials, similar al test de l'embaràs, que ja ha estat patentat, i que s'està aplicant, de forma experi-

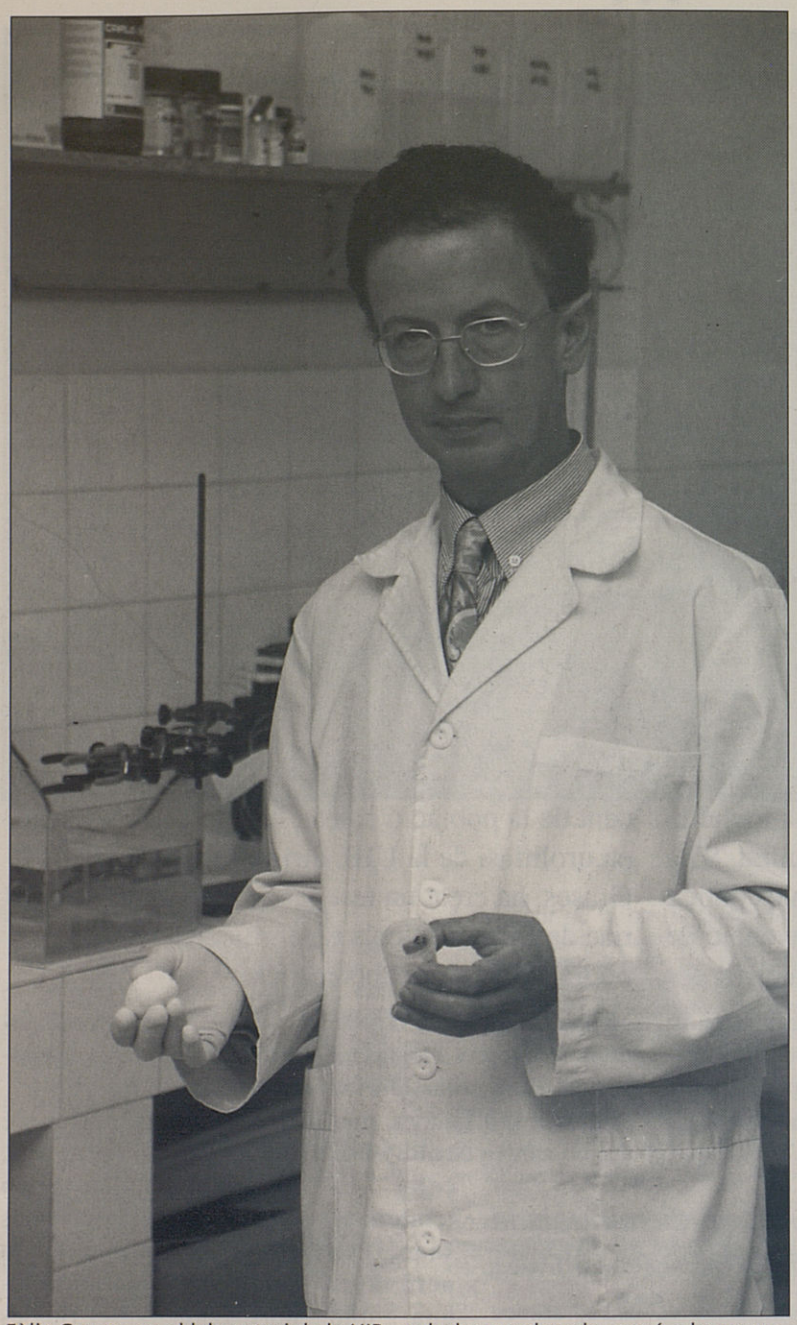

Fèlix Grases, en el laboratori de la UIB, amb dues pedres de ronyó a les mans.

mental, en algunes clíniques de Balears i Catalunya, encara que ben aviat es comercialitzarà. El test no valora l'estat renal sinó la capacitat de l'orina per a formar pedres.

-La UIB va patentar també, fa un any, un producte per a la prevenció dels càlculs renals d'oxalat càlcic.

-Lit-Stop fou patentat per la UIB i produït pels laboratoris AUTHEX. La ingesta d'aquest producte natural, acompanyada d'un control del pH urinari, disminueix dràsticament el risc de formació de càlculs urinaris. Lit-Stop es distribueix a les farmàcies i es dirigeix a individus que formen càlculs d'oxalat càlcic.

-Enfora d'aturar-se, la malaltia pareix que augmenta cada dia. Per què?

-Com més desenvolupada és una societat més augmenta la malaltia. Això es produeix pels desequilibris a la dieta i per la contaminació mediambiental. A la UIB, hem creat un sistema dins el laboroatori que ens permet assajar amb productes i substàncies que poden afavorir la formació de pedres. Per això, utilitzam una bufeta de porc viva implantada dins un sistema que reprodueix el ronyó. Aquest experiments ens han demostrat que la contaminació ataca els radicals lliures, la qual cosa produeix alteracions cel·lulars que indueixen a la formació de pedres.

-Crec que des de la UIB es vol impulsar la creació d'un servei nacional per a la recollida i estudi de càlculs renals?

-Sí, es posarà en marxa l'any que ve. És una forma de treure rendiment a les instal·lacions i d'ampliar els estudis a tot el territori nacional.

-Suposa motiu de satisfacció per a la comunitat científica el fet de traduir els resultats d'investigació en un benefici per a la societat?

-Sí, això és molt important, però al darrere també hi ha un motiu econòmic. Gairabé no ens donen doblers per a la investigació, i ens veiem en la necessitat d'està permanentment connectats amb laboratoris per a patentar nous productes. El laboratori paga el 10 % del que guanya amb el producte a la Universitat, i aquesta ho destina a la investigació. La comunitat científica no pot estar en mans dels polítics, dels doblers que li assignen, a l'hora d'investigar.

La UIB ha dissenyat un test d'autodiagnòstic de la malaltia

-Creu vostè que el científic és ja un home integrat en la societat, i no un ésser estrany tancat dins un laboratori?

-Crec que els mitjans de comunicació han tengut molt a veure amb aquest canvi d'imatge. Tot i això, crec que els científics s'haurien d'obrir encara més al gran públic. No som persones que ens dediquem a fabricar Frankesteins. I la ciència no és res esotèric.

Joana Mas

Les rutes de les rondalles mallorquines (II)

Continuam en aquest número d'*El Mirall* la publicació dels dossiers, adaptats i ampliats per a la revista, de *Les rutes de les rondalles mallorquines*. Es una activitat de l'Any de les Rondalles, que commemorar el centenari de la publicació del primer volum de l'*Aplec de rondaies mallorquines d'en Jordi des Racó*, de mossèn Antoni M. Alcover. Després de la primera ruta, publicada en el número anterior de la revista, ara us presentam el segon itinerari.

Amb les paraules màgiques d'obertura entram dins la segona ruta de les rondalles. Carrera oberta, partim de Ciutat, disposats a cercar ventura per bona part de la serra de Tramuntana. Li estrenyem per la carretera de Sóller i, abans de la boca disforja del túnel, returam a les cases d'Alfàbia, on s'amaga *Es tresor d'Aufàbia* (Alcover, XXIV, 40-41; Arxiduc, 164). Conten que és per devers la clastra, i que «a s'entrada de ses cases, part damunt es portal forà, hi ha unes lletres des moros, que diuen lo que han de fer per trobar tal tresor; però negú les ha sabudes llegir».

Envestim la pujada al coll de Sóller, amb llargues i caragolades giragonses. Mentre, a mà esquerra queda la possessió de Biniforani; diuen que hi ha una pedra on sant Vicenç Ferrer hi predicà damunt com passà per allà (*Una pedra de Biniforani*: Alcover, V, 122). Davallam del coll i arribam a la fi a Sóller. Allà ens farem creus del sucós diàleg entre *Un solleric i un frare* (Alcover, XIV, 58). El frare, proposat en el darrer moment com a predicador de la Quaresma a Sóller, tenia una llengua molt esmolada, com a bon predicador; però més la tenia el traginer solleric, que quan el frare li digué: «-Quin poble deu esser Sóller, encara no tenir coremer», ell li contestà: «-Quin curemer deveu esser vós, que encara no teniu curema».

A la vall de Sóller participarem de les aventures d'*En Pere de la Bona Roba* (Alcover, IV, 5-14). En Pere era s'únic fill d'un matrimoni de Sóller que anaven prims de lloms. Només havien per cabal tres peces de roba molt bona que per res no haguessen venut; cansats de sentir corredissa de rates per sa panxa decidiren vendre-les. En Pere va baratar sa primera peça per un moix, sa segona per un ca i sa tercera, la canvia a sa dona d'un patró de barca per un anell d'or. Aquest anell tenia la virtut de fer sortir tot allò que li demanaven. Per treure's sa fam que duien només havien de dir: «anellet, que surta aquí as mig una taula de bon concert. Aviat ninguns caberen en pell i la gent no es podia explicar aquella mudança i entraren en sospites. Pensaren si havien pegat salt o si tendrien part amb el dimoni. Per això l'acusaren d'un robatori que ell no havia fet. La justícia el va pendre, el tancaren i li llevaren s'anell. Però com era màgic, s'anell els va descomparèixer i va anar cap dret dins ses mans de la reina Pomereta, que n'era la propietària». Quan es ca i es moix saberen que havien agarrotat en Pere, ja són partits cap en es port i d'allà cap en es regnat de la reina Pomereta, per recuperar s'anell. Així ho feren i com cent mil llamps tornaren amb sa barca en es port de Sóller. Anaren cap a la vila i trobaren que en Pere ja era damunt la forca, li donaren s'anell i aquest digué: que es dogal que tenc jo pes coll estrenya es de sa justícia i es des botxí fins que diga basta. Però en Pere mai digué basta, se n'anà botant d'alegria amb son pare i sa mare i ningú pus se posà amb ell.

El santuari de Lluc

Pel camí de sa Coma i de s'Arrom, ens donaran ses fites clares de com trobar el tresor d'*Es negret de sa Coma* (Alcover, XXIV, 27-29). Si ho voleu intentar, heu d'anar a sa cova de sa Coma es dissabte de Pasqua, que és quan compareix es negret; si el tocau amb una candela encesa en es foc nou, cop en sec esclafirà en dobles de vint; heu d'anar ulls espolsats, perquè descompareix en tocar sa primera bataiada de Glòria. Encara ningú no ho ha aconseguit, per ventura no hi creien prou.

Muntanya amunt, continuarem el nostre pelegrinatge cap al mirador de ses Barques. Aquesta miranda ens permetrà narrar *Sa cuca de sa Mola* (Alcover, XXIV, 46). En aquest turó, conten que, temps enrere, dins un covitxol hi sortia una cuca feresta que s'empassolava tothom que hi passava. Sant Jordi fou l'únic que va poder vèncer aquest animal, i el va deixar fet benes.

Des del mirador de ses Barques també contarem *Es corb de ses Puntes*

Pou d'en Gatell (Campanet)

(Alcover, XXIV, 127-129). Era un corb tan vell que no podia aglapir res per omplir-se es gavatx. Un dia que sa fam l'alçava, se'n va a cercar un niu, i en troba un amb un corbató quasi vestit; el treu a picotades i el pobre cau esclafat. S'amaga dins el niu i menja dels pares del corbató, que a la fi descobreixen l'intrús. S'hi aborden tots dos a picades i cau des niu prop d'on va caure es petit i acabà ets alens com ell.

Camí endavant, entre gorgs i fondalades, muntanyes ferestes i puig alterosos, arribarem al petit llogaret d'Escorca; a la vora se situa s'Era Esfondrada (C-710, km 24'600), lloc on es localitza la dramàtica llegenda de *S'Era d'Escorca* (Costa i Llobera: Tradicions i fantasies, 53-56).Conten que un dia que hi batien blat, un grup de pagesos reien i flastomaven. De sobte sentiren una campana; era el combregar que duien a un malalt; l'avalot no es va aturar davant aquesta presència, ni escoltaren els advertiments del capellà, fins que l'era s'obrí i es convertí en un gran clot que engolí gent i bestiar. Algú diu que ha sentit

passant en l'alta nit
pujar aquí seguit
remors estranyes
cançons com infernals,
trot fondo d'animals
i esquelles, dels penyals
a les entranyes

Des d'allà, al santuari de Lluc hi manca gent. En aquest centre espiritual de Mallorca serà on recrearem la coneguda llegenda d'*Es salt de la Bella Dona*. En un indret ferest del camí de Lluc, un home gelós decideix matar la seva dona, i l'estimba penyal avall. Però ocorre el miracle: la Mare de Déu envia un esbart d'àngels que recullen la dona en plena caiguda i la duen a Lluc. El marit, penedit, la troba quan vol confessar el seu crim.

A Lluc també ens farem càrrec del misteri d'*Es fullet d'en Cuera* (Alcover, V, 140-141). En Cuera era un bandejat que no donava passa dreta; per això la Justícia sempre el perseguia i encara que l'aglapissen, els descompareixia de dins ses mans. Això passava perquè tenia fullet i sempre el duia dins un bossot fermat a sa corretja. Un dia que feien un ball a Lluc, en Cuera va voler ballar amb una al·lota, però aquesta li posà com a condició que s'havia de llevar es bossot; en Cuera tenia massa ganes de ballar amb ella i va acceptar. Fou llavors quan la justícia el pogué prendre.

Sortirem de la muntanya per la vall d'en Marc i, alçats per la fam, arribarem a Pollença. Allà, posarem peus davall taula a un dels cellers de la vila. Ben redons com a tudons, encara tendrem humor per conèixer l'estrany cas de *L'amo en Biel Perxanc i la dona d'aigo* (Alcover, V, 79-83). L'amo en Biel era fadrí; s'aguiava ell mateix i ca seva era just una soll, perquè no agranava ni adesava mai, de perxanc que era. Un bon dia arribà a ca seva i trobà agranat i el sopar llest, i l'endemà també, fins que el tercer dia s'amagà dins una aufàbia per veure qui li entrava. A la fi va veure com de dins el pou li sortia una dona garrida com el sol, que li digué que era una dona d'aigo. En Perxanc quedà prendat d'aquella pitxorina i li demanà si volia ser la seva dona. Ella digué que sí, però amb els pactes que no li podia retreure que era dona d'aigo; si li deia, no la veuria pus. Se casaren, tengueren dos fills i visqueren com a Jesús i Maria una partida d'anys. Però, un bon dia, discutiren i en Perxanc li digué que era una dona d'aigo del dimoni. No hagué acabat de dir això quan la dona agafà els dos infants i es ficà dins el pou. Ja no els han vist pus mai; només quan treuen aigua del pou senten un gloc-gloc que diuen que és la dona d'aigo que singlota.

A Pollença coneixerem també la dura prova d'*Els filats* (Alcover, IV, 124-126). La dona d'un homo que sempre caçava amb filats, li deia moltes vegades que l'estimava molt i que si moria l'amortaiaria amb el llençol més nou. L'homo, cansat de sentirla, la posà a prova i va fer com si fos mort. La dona com el veié el donà per mort; va dinar, va fer un poc de comèdia amb quatre crits i, per amortaiar-lo, no consentí que li posassin ni els llençols que només servien per fer pedaços, i acabà posant-li els filats. Com se féu hora de dur-lo-se'n, amb la dona que deia i repetia «-Per què te'n vas?», l'home s'aixeca de la caixa i diu: «-Me'n vaig amb los filats a caçar aucellons!», i no el tornaren a veure pus.

De Pollença estant, picarem talons cap a Campanet, on coneixerem el món meravellós que s'amaga a *Es corpet des pou d'en Gatell* (Alcover, XXII, 18-39). Un sabateró de Campanet que anava en es pou d'en Gatell, hi trobà un corb petit que l'escometé i li digué que li dugués sa seva filla major, na Francina, a canvi d'una bossa de boblers que no s'acaben mai. A la fi, pare i filla, hi consenten, i ella davalla amb es corpet per dins es pou, fins que arriben a un jardí grandiós; allà la jove duia una vida regalada, sense ningú i amb totes les

feines fetes; només tenia prohibit entrar en una cambra; passarem molts de dies i na Francina no pogué estar-se d'entrar en aquella cambra, on hi havia un jovenet com a adormit; quan el veié, un tro eixordador féu desaparèixer tot aquest món meravellós i l'al·lota acabà en un ermàs i, amb dificultats, arribà a Campanet. Quan el pare passà pel pou, el corpet li demanà la segona filla, na Bet, o perdria la bossa de doblers. Na Bet hi consentí, i es repetí allò que havia passat amb la filla major, de tal manera que quan anà a veure què hi havia a la cambra prohibida, tot esclatà. El corpet aglapí novament el sabateró i li demanà la tercera filla, na Catalina. Ella acceptà i davallà amb el corpet al jardí meravellós. Heu de creure que passà set anys sense treure un peu des solc, i així desencantà el corpet, que era en realitat fill d'un rei, i amb ell se casà i visqueren feliços.

Passarem Inca i Binissalem i a prop de Consell, a les envistes del castell d'Alaró, hi situarem *De com el Rei En Jaume va prendre es castell d'Alaró* (Alcover, V, 108-109). Aquest puig agullonat que guaita part damunt es altres era des moros com vengué el rei En Jaume, i ja ho crec que els ho volgué pendre. Allà on comencen es graus de s'escalonada, s'enfilava es cavall, i hi deixà ses potes senyades, que encara ara s'hi coneixen.«Es pobres moros sols se pogueren escapar del Rei tirant-se dalt-a-baix d'aquell penyalar. Per no fer-se mal s'hi amollaren amb so cap dins una aufàbia. Figurau-vos, en pegar abaix, què s'havien de fer moro i aufàbia. Es bocí més gros no era com s'oreia».

Sense deixar de veure es castell a s'entrellum, coneixerem es pas d'*Es salt d'en Fonoi* (Alcover, XXIV, 101-102). En Fonoi, s'homo més agosarat i més mal de retgirar que s'havia vist mai, posà messions que faria s'uiastre una hora en es penyal de s'Orengar, a sa cucuia esgaiadora des Castell d'Alaró, en es cantell de s'abisme. Quan estava a punt de fer s'hora que en Fonoi feia s'uiastre, es qui li posaren ses messions s'hi acostaren, i moguts pel dimoni, li enverguen sempenta, i el pobre Fonoi caigué per avall i romangué fet benes.

També romandrem amb sos cabeis drets amb Es Castell d'Alaró, es puig de *s'Alcadena i ses bruixes* (Alcover, V, 135-136), que conta com les bruixes «es dissabtes a vespre se solien aplegar dalt aquells dos puigs i se tiraven uns fils que elles sabien filar, i amb aquells fils feien un pont entre es Castell i s'Aucadena i allà dalt ballaven i feien mil jutipiris fins hora d'auba, que se'n tornaven en es seu cau o enfony, com ses òlibes».

Cul batut i cara alegre, tornarem a entrar a Ciutat i, amb foc dins ses sabates... esperarem el proper número de la revista *El Mirall*, que ens oferirà la tercera ruta rondallera.

Mar i món, tanca! tanca! bitzoc.

Gaspar Valero i Martí
Pilar López i Sastre

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

LLIBRES DE TOTS ELS PAÏSOS CATALANS

⌘

LLIBRES INFANTILS I JUGUETES

⌘

LLIBRES DE TEXT

⌘

DISCOS I CASSSETTES

⌘

SERVEI DE LLIBRES ESTRANGERS

Pianos Can Garcias

Pere Josep Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

VENDA DE PIANOS VERTICALS I DE COA

Primeres marques europees

BLÜTHNER • BÖSENDORFER • C. BECHSTEIN • FEURICH • FÖRSTER
FURSTEIN • GAVEAU • GROTRIAN-STEINWEG • HOFFMANN • IBACH
KEMBLE • KINGSBURG • OTTO-BACH • PETROF • PFEIFFER • PLEYEL
RAMEAU • RÖNISCH • RÖSLER • SAUTER • SEILER • SCHOLZE
STEINGRAEBER & SÖHNE • WAGNER • WEINBACH • ZIMMERMANN

Especialistes en pianos per a professionals i pianos d'estudi
El millor servei post-venda. Més de 50 anys d'experiència

AFINACIONS • REPARACIONS • RESTAURACIONS
LLOGUER DE PIANOS NOUS O RESTAURATS
INSTRUMENTS HISTÒRICS
(CLAVICÈMBALS • FORTEPIANOS • ORGUES LITÚRGICS)
PIANOS ELÈCTRICS • ACCESSORIS • TRANSPORTS

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

CORT

Pça. Cort,1 - C.P. 07001

MOLINAR

Xadó, 7 - C.P. 07008

ESTABLIMENTS

Pça. Inmaculada, 3 - C.P. 07010

SON GOTLEU

Regal, 105 - C.P.07008

COLL D'EN REBASSA

Albuera, 1 - C.P. 07007

L'OLIVAR

Mercat de L'Olivar, 104-105 C.P. 07002

BLANQUERNA

Sant Joaquim, 9 - C.P.07003

RAFALL VELL

Pere Ripoll Palou, 9 - C.P.07008

SON RAPINYA

Catalina March, 4A - C.P.07013

GENOVA

Barranco, 22 - C.P.07015

POLIGON DE LLEVANT

Ciutat de Queretaro, 3 - C.P.07007

SON XIMELIS

Cap Blanc, 15 A - C.P. 07013

SANT JORDI

Pau Bouvi, 31 - C.P. 07199

SA INDIOTERIA

Gremi Tintorers, 2 - C.P. 07009

S'ARENAL

Pça. Rul.lan Garcies, 5 - C.P. 07600

Sta. CATALINA

Fábrica, 34 - C.P. 07013

SON FORTEZA

St. Isidre Llaurador, 25 - C.P. 07005

EL TERRENO

Nuvol, 1 - C.P.07015

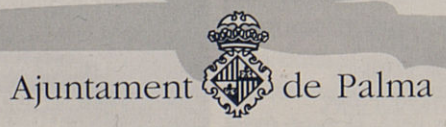

COORDINACIÓ BBIBLIOTEQUES DE BARRIADA DE L'AJUNTAMENT DE PALMA: C/ ALMUDAINA, 7-A C.P. 07001 TEL.: 71 87 95

Tornada a l'olor de la infància

Va començar pintant el més fàcil: la Seu, el Salobrar de Campos, paisatges i camps farcits de flors. Passat el temps, els seus quadres es varen tornar menys figuratius, i, al mateix temps més obscurs. Instal·lada, des de fa més de cinc anys, dins l'abstracció, ara Miquela Vidal evoca les olors de la seva infància, i incorpora el ferro i la fusta a les seves obres.

"Vaig néixer a Campos. El meu pare tenia un taller, on arreglava motos i bicicletes, i per això m'agraden tant les olors de ferro, fusta, dissolvents i benzina. De fet, quan vaig a una benzinera obr la finestra del cotxe per aspirar l'olor, que em resulta molt familiar i que a qualsevol altra persona podria semblar ofensiva", comenta Miquela Vidal per explicar el fet que ara estigui experimentant amb nous materials.

Després de la mort del seu pare, la pintora va anar al taller i replegà planxes, panys, peces de mecànica i altres objectes de ferro que té estesos damunt una taula en el seu estudi de la Bonanova. Qualsevol dia, aquests materials quedaran incorporats a la seva obra. L'atracció pels materials revinguts, ja es manifestà amb anterioritat dins l'obra de la pintora campanera. "Hi hagué una temporada que em va pegar per pintar les grues del port".

Els treballs de Miquela Vidal expressen sentiments, vivències i aromes. Darrerament, a la seva obra gràfica damunt paper, s'hi camuflen vells records. Ha començat a experimentar i a jugar amb fotografies antigues de la seva família.

Miquela Vidal duu 21 anys pintant, i en aquest temps ha aconseguit 22 premis. Com a testimoni d'aquest quasi rècord, ens mostra un àlbum fotogràfic, en el qual queda constància de l'entrega dels guardons i dels llocs per on ha passejat el seu art. "Per favor, posa que he exposat la meva obra a Bèlgica, Alemanya i França. Els periodistes sempre em demanen el mateix. Pareix que si no treus la teva pintura fora de l'illa, i sobretot a l'estranger, no ets una artista reconeguda", diu en to de broma la pintora.

L'artista nascuda a Campos (ha col·laborat, en nombroses ocasions, en la revista *Ressò*, editada per l'OCB del poble) assenyala que per a ella la pintura és com una droga, "perquè quan deix de treballar em fa falta. Quan pint em descarreg".

Joana Mas

Illeana Douglas (a l'esquerra) encarna Carole King

Janis, Marianne i també Carol

Els cineastes nord-americans ens volen recordar les vides de tres grans estrelles del rock i de la cançó d'autor. Michelle Pfeiffer serà Marianne Faithfull en una biografia de la sempre polèmica intèrpret d'*As tears go by*.

Lili Taylor protagonitza una producció de Jonathan Demme que recull l'igualment tràgica existència de Janis Joplin. Finalment, Allison Anders, una molt apreciada realitzadora independent, autora de dos llargmetratges de cult inèdits entre nosaltres (*Gas food lodging* i *Mi vida loca*) ha estat fitxada per Martin Scorsese, qui li ha produït *Grace of my heart*, història inspirada en les relacions mantingudes els primer anys 60 per l'encara només compositora Carole King (personatge que encarna Illeana Douglas), el seu marit Gerry Goffin (Eric Stoltz), el productor Phil Spector (John Turturro) i la cantant anglesa Dusty Springfield (Patsy Kensit).

Altres personatges de la pel·lícula han estat confiats als actors Bruce Davison i Matt Dillon.

Whitney Houston és l'esposa del predicador

L'èxit de taquilla sempre acompanya Whitney Houston

Encara que la crítica no ha estat gaire piadosa amb ella, l'èxit de taquilla ha acompanyat Whitney Houston en les seves primeres experiències com a actriu de cinema. Per a aquest proper Nadal s'anuncia l'estrena de *The preacher's wife*, nova versió d'un clàssic menor protagonitzat, el 1947, per Gary Grant, David Niven i Loretta Young. La directora de *Big* i *Ellas dan el golpe*, Penny Marshall, ha dirigit aquesta lacrimògena comèdia romàntica, amb un toc de fantasia, i naturalment, les cançons de Whitney, on un àngel (Denzel Washington) baixa a la terra per ajudar un predicador (Courtney B. Vance) i la seva esposa (Witney), una cantant de gospel, i per salvar la seva parròquia. Tal com va succeir amb *El guardaespaldas* i *Esperando un respiro*, l'estrena de *The Preacher's wife* es farà coincidir amb la publicació d'un CD que conté cinc noves cançons de Whitney.

Les bruixes tornen a Salem

Diuen que és un dels títols amb possibilitats de figurar entre les candidatures als propers Oscar. Presentada amb crítiques excel·lents, *The Crucible* és una nova adaptació del classic d'Arthur Miller *Les bruixes de Salem*. Conegut pel seu treball a *La locura del Rey Jorge*, el britànic Nicholas Hitner ha recuperat la parella protagonista de *La edad de la inocencia*, Winona Ryder i Daniel Day Lewis, per a una pel·lícula que també compta amb la presència de Paul Scoffield, Bruce Davison i Joan Allen (*Nixon*), qui va heretar el seu personatge de la molt sol·licitada Emma Thompson.

Hollywood prepara les estrenes d'estiu

Animats per les astronòmiques recaptacions d'*Independence day* i *Twister*, els grans estudis de Hollwywood ja han començat a treballar amb les grans estrenes comercials del proper estiu, títols dirigits preferentment a menors de 25 anys. *Batman i Robin*, de Joel Schumacher; *The lost world*, segona part de *Parque Jurásico* de nou dirigida per Spielberg; *Speed II, Alien IV, Face off*, la nova aparició de John Travolta i Nicolas Cage, i *Contact*, realització de Robert Zemeckis amb Jodie Foster i Matthew McConaughey (*Tiempo de matar*), són pel·lícules que han disposat d'un pressupost superior als cent milions de dòlars, i que esperen recuperar la inversió durant les primeres setmanes de projecció.

Tres noves pel·lícules de la jove Kate Winslet

És filla d'actors, acaba de complir els vint anys i és en els escenaris d'ençà que en tenia tretze. Kate Winslet es va donar a conèixer a *Criaturas celestiales*, i fou nominada a l'Oscar per *Sentido y sentibilidad*. Des d'aleshores els millors directors la disputen. Ben aviat ens arribaran els seus darrers treballs, tres en total: *Jude* és una adaptació del drama romàntic de Thomas Hardy dirigit per Michael Winterbottom (*Besos de mariposa*); a *Hamlet*, la darrera adaptació shakesperiana de Kenneth Brannagh, és Ofèlia; finalment, James Cameron, cineasta conegut per tots els aficionats al cinema d'acció, li ha donat un dels papers destacats de *Titànic*.

Invasió d'estrelles des de Mart

Tim Burton, un dels nins dolents de Hollywood, ens presentarà de manera imminent la seva pel·lícula, *Mars attack*, on parodia les històries d'invasions extraterrestres darrerament recuperades per títols tan exitosos com *Independece day*. Comèdia que reprèn l'estil del cinema fantàstic dels anys 50, disposa d'un dels repartiments més espectaculars dels darrers temps. Jack Nicholson encarna el president dels Estats Units mentre que Glenn Glose és la primera dama. A més, els caçadors d'estrelles podran descobrir figures tan rellevants com Rod Steiger, Danny de Vito, Annette Bening, Pierce Brosnan, Martin Short, Sarah Jessica Parker, Michael J. Fox o Lisa Marie, musa particular de Burton a la qual recordam per la seva impactant i gairebé sobrenatural aparició a *Ed Wood*.

Puigcorbé i Bardem eren a Stonewall

Després de rodar a Palma el thriller *La mirada líquida*, el jove director Rafael Monleon començarà, el proper gener, el rodatge d'*El día que murió Judy Garland*, la més ambiciosa de les seves pel·lícules. Puerto Rico i Nova York seran els escenaris de les aventures de dos amics espanyols (Juanjo Puigcorbé i Javier Bardem) que acaben convertint-se en testimonis dels enfrontaments entre homosexuals i policies a la mítica revolta iniciada, el juny de 1969, en el bar Stonewall. Lluita que des de llavors es recorda cada any durant la commemoració del dia de l'orgull gai.

Michael Jordan es troba amb Bugs Bunny i Duffy

Cent milions de dòlars, dels quals un bon grapat aniran al compte corrent del famós jugador de l'NBA Michael Jordan, ha costat *Space jam*, una de les apostes més fortes de Hollywood de cara a les properes festes de Nadal. Pel·lícula que combina imatges reals amb dibuixos animats dels famosos Bugs Bunny i Duffy, els inoblidables personatges creats per Tex Avery.

OMEGA

Relojería Española
FUNDADA EL 1885
C/ COLON • TELS. 72 15 63 - 72 43 44
07001 PALMA DE MALLORCA

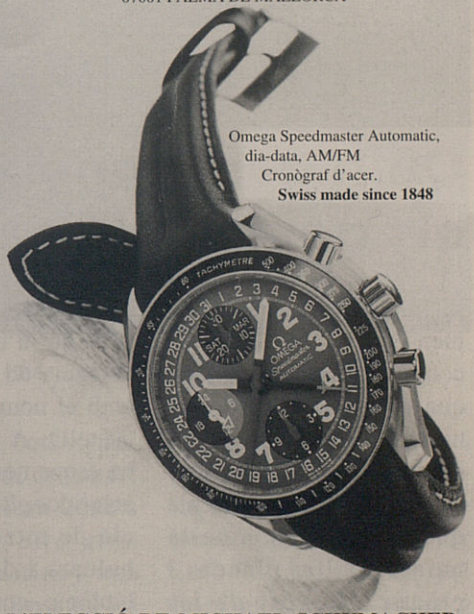

Omega Speedmaster Automatic, dia-data, AM/FM
Cronògraf d'acer.
Swiss made since 1848

L'ELECCIÓ DE MICHAEL SCHUMACHER

Precisió a tota prova i capacitat de reacció a la dècima de segon són la fórmula del campió mundial, Michael Schumacher. Qualitats que troba també en el seu Omega, tant als circuïts com en la vida diària.

«Trust your judgement, trust Omega»
MICHAEL SCHUMACHER

Ω OMEGA
The sign of excellence
Internet: http://www.omega.ch

Reentré lletralandiana

Temps de codonys i de caquis, de tords i de postes de sol fulgurants, de meravellosos núvols com els que cantà Baudelaire a *Les Fleurs du Mal* (Editions Gallimard) i d'hores malencòniques per llegir a gust. En la selecció de llepolies que us he preparat hi ha una barreja per a molts de gusts de lectura. Ara, just quan tanc aquest aparador de novetats m'acab de llegir *Conversaciones d'E. M. Cioran*(Tusquets) que enamorarà els escèptics de veres i *La Guerra de la llengua* d'Eduard Voltas (Editorial Empúries) que us farà veure clar molts dels interessos que es mouen rere les campanyes contra el català.

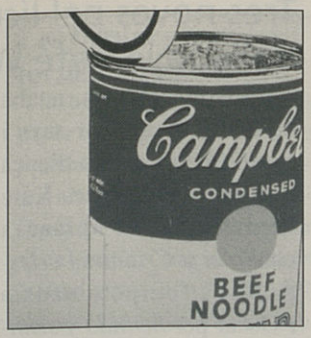

El malestar de la cultura

Aquí, llibres on la reflexió cultural és forta. De J. Clifford, *Malaise dans la culture* (École Nationale Superieure de Beaux-Arts): joia sobre l'etnografia, la literatura i l'art al segle XX. Necessari per als amadors de la teoria. Edició nord-americana a Harvard University Press. D'A. Beck, *El fin de los Templarios* (Editorial Península): l'extermini d'un dels ordes més rics i poderosos de la cristiandat el segle XIV, contat amb el rigor d'un assaig i l'amenitat d'una novel·la negra. De M. J. Cuenca, *Sintaxi fonamental* (Editorial Empúries): la definició clara de les categories gramaticals, el centre incandescent de qualsevol estudi sintàctic amb un excel·lent estat de la qüestió i el tractament fondo de la interjecció.

SABORS DE

En una casa sense diccionaris només hi pot habitar gent molt poc raonadora, poc curiosa dels coneixements, poc amadora dels sabers. Un dels fonaments essencials de l'educació és ensenyar l'amor als diccionaris: aquestes fonts que ragen informacions a balquena, que ens donen savieses ordenadament i sense greix retòric, que reparteixen els ensenyaments d'una forma democràtica i que fan de la recerca d'una informació una petita festa. Els diccionaris varen néixer a l'alba dels temps moderns: el segle XVI, i han acompanyat els humans en la conquesta de la democràcia, de la tolerància, de l'objectivitat, breu, d'això tan difícil que s'anomena comunicació. Primer de tot, el diccionari que forma part de l'aire que respir quan escric: *Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans* (Edicions 3 i 4, Edicions 62, Editorial Moll, *Enciclopèdia Catalana*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat). No cal dir que és l'eina essencial de gust i de treball de tots els catalanoparlants i hauria de ser tan útil com l'electri-

Quin gust conèixer els noms dels peixos

Una de les meravelles més civilitzades és saber conjugar el tast d'un peix que menjam, la cosa, i el nom. Contra la ignorància d'aquests noms hi ha literatura de la fauna piscícola que trobareu en aquesta guia senzilla, planera i pràctica, *Peixos de les Balears*, que han fet Joan Oliver, Joan Terrassa i Francisco Riera a l'Aula del Mar, una àrea d'educació ambiental de la Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori. En les dues-centes setanta planes, il·lustrades amb magnífiques fotografies de Joan Ramon Bonet i els autors, es poden identificar la majoria d'espècies més corrents de peixos illencs amb el nom en català i en castellà. A més a més, hi ha esquemes de peixos, un aclaridor glossari, una relació de totes les espècies balears i dades de tipus biològic, etnològic i popular apassionants.

Il·lustració d'Andy Warhol

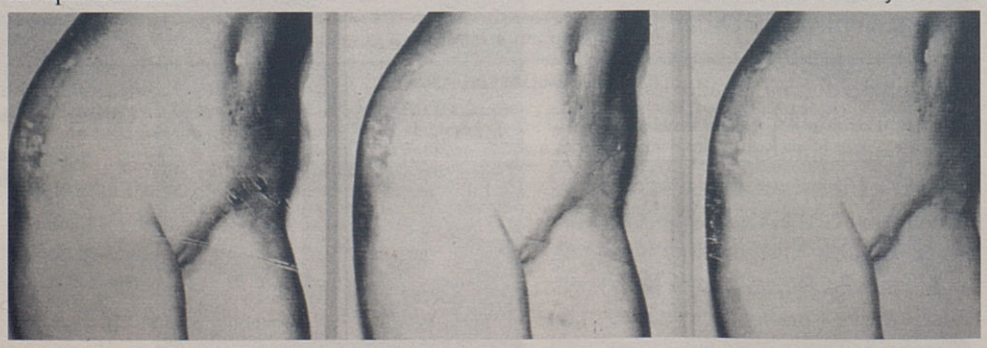

Biel Mesquida

Poti-poti de la *reentré* tardoral

Fa llegiguera una riuada de llibres que, com en una primavera d'hivern, apareixen ara. N'he fet una selecció molt calidoscòpica perquè qualsevol gust del lector pugui trobar un tast. L'introductor dels estructuralistes russos, T. Todorov, en una traducció magnífica de dos poetes, E. Xargai i C. Hac Mor, ens ofereix a *La vida en comú* (Edicions 3 i 4) un assaig d'antropologia general en què ens enfonsa dins el problema de l'individu com a ésser social i esbuca moltes falses visions individualistes de la modernitat: fulgurant. Stop. Conec la ironia setcentista que té *in person* Anton Espadaler, però puc assegurar que la que dissemina en l'escriptura del seu llibre d'articles *Estiu tot l'any* (Quaderns Crema) és un prodigi d'entreteniment intel·ligent entramat amb el vidriol, l'esperit de polèmica i la joia del bon vivant. Què més podem demanar? Stop. Isabel Olesti dóna a la novel·la *L'aire groc* (Editorial Destino) una mostra intensa de les seves grans capacitats narratives: un grup de quatre persones perdudes en un desert, cavalcant entre el real i el somni, viuen una peripècia contada amb amenitat i suspens amb uns mots que vessen poeticitat. Stop. Vaig conèixer Jesús Pardo per la seva excel·lent traducció del suec de *Muerte de un apicultor* (Muchnik Editores), de L. Gustafsson. Recoman les seves novel·les, emperò ara m'ha seduït el seu *Autoretrato sin retoques* (Editorial Anagrama), un llibre de la memòria on Pardo fa un striptease tan radical com entendridor: des de la seva infantesa al Sardinero a la seva vida cosmopolita de periodista, quasi cinc-centes planes que es devoren en un no-res. Stop. Josep Pla, a més de ser un dels mestres de la prosa catalana del segle XX, era un home normal i corrent. Per això m'entusiasma que hagi aparegut *Cartes a Pere* (Editorial Destino), que, ordenades pel professor Xavier Pla, presenta vint anys d'epistolari entre Pla i el seu germà Pere des dels anys vint fins als anys seixanta: un Pla familiar, amb problemes de diners, responsable de la seva obra i ple de projectes, enamorat... Encisador.

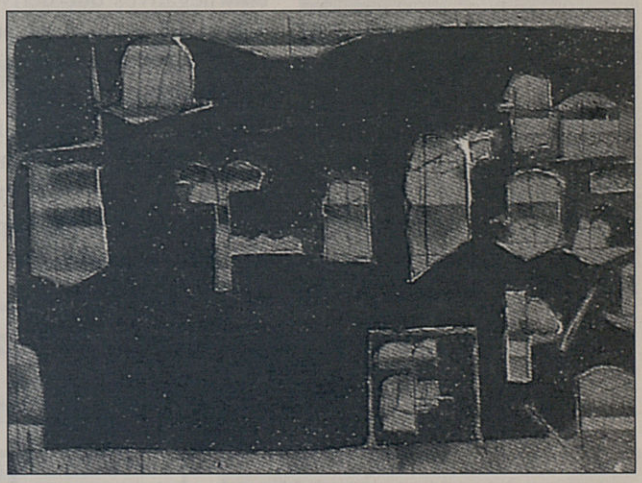

Il·lustració de J. Heer. Sense títol, 1995.

DICCIONARIS

citat o el telèfon en una casa: indispensable. Quan parlam o, especialment, escrivim ens surten moltes de vegades paraules repetides que fan molt lleig en la conversa o en l'escrit: demostren pobresa de vocabulari. Una solució excel·lent per resoldre el problema quan hi un mot repetit és cercar un sinònim: un mot que té el mateix significat que l'altre, però és diferent. Joana Raspall i Jaume Riera, a partir d'un diccionari que l'any 1972 va fer Miquel Arimany, han fet el *Diccionari pràctic de sinònims* (Edicions 62), que en 463 planes ens dóna un repertori sinonímic modèlic: indispensable també.

I per acabar, dos diccionaris molt aconsellables: August Bover ha fet el *Diccionari dels gentilicis catalans* (Edicions 62), amb tots els noms de lloc dels Països Catalans i el nom dels seus habitants. I Jordi Parramon ha confegit l'utilíssim *Diccionari de la mitologia grega i romana*, on trobareu des d'Abant, rei d'Argos, a la nimfa Zeuxipe, amb les principals llegendes de la tradició clàssica de forma breu i completa: una joia mediterrània.

Visca la ciència divertida

La divulgació científica és un dels problemes de les modernes cultures. Acaba de sortir el primer llibre de la col·lecció Scientia (amb el patrocini de la Conselleria de Cultura i dins l'àmbit de la UIB), que es pot rebre com una festa: *La revenja d'Arquimedes* (Editorial Moll), de P. Hoffman, conta amb estil amè, desimbolt i entretingut les matemàtiques del segle XXI. Fantàstic!

Els fados en català

Atenció a aquesta al·lota que signa Mísia i el seu disc *Fado*, en concret la peça titulada *La gavina*, cantada en català. Vellutada, la seva veu evoca un temps mal de precisar. Amb un plany meravellós escampat sobre una mar de color de plom, sense fronteres, alterna en la cançó tradicional lusitana, lletres en espanyol, català i anglès.

Emmetzinats de rock

Una divertida edició d' Oikos-tau, *Rock: veneno para el cerebro*, de Santiago Mallas Casas i sense interrogant al final, té un to ben propi d'una publicació dels anys 40. Un "estudi" de les conseqüències negatives que deriven del rock (?). L'apartat que fa referència a les proves de disminució de la producció làctia en una granja de boví posant a tot hora rock ens consola, si cap part d'aquest treball pot ser del tot creïble, i ens fa sentir orgullosos que el jovent, en un futur, produeixi menys per a l' Estat. L' autor del llibre torna a omplir els braguers en el moment d'aplicar a les vaques música barroca. De bojos!

Novetats

M'ha dit un ocell, d'aquests que les branques no aguanten el seu pes, que es prepara un disc per part de La Fosca que musica els poetes catalans més rellevants. El mateix animal de ploma m'ha comentat que la banda Tots Sants, tal volta, botarà l"Atlàntic i creuarà els Estats Units per gravar un disc més ambiciós a Los Angeles.

Joan Bibiloni, Ossifar, Sopa de cabra, Sau, Els Pets, Lax 'n' Busto i Bars, entre d'altres, treballen plegats en la gravació d'un CD amb les cançons més conegudes de Neil Young traduïdes al català. La iniciativa ha partit de la discogràfica Blau, que té previst que arribi al públic per Nadal. No és un homenatge a Neil Young sinó que aquest és l'autor ideal per a convergir tots els grups esmentats en un mateix disc.

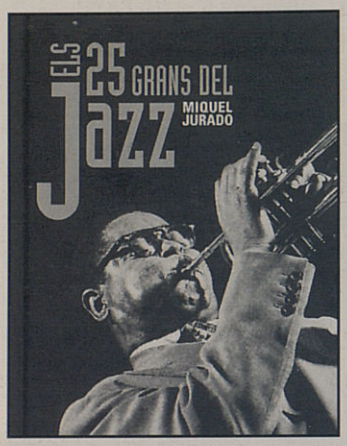

Els 25 grans del jazz en llibre

A cura del crític musical Miquel·Jurado i editat, en coedició, per Pirene i Proa, *Els 25 grans del jazz* és un llibre de tapes dures i setinades en una molt maca edició. Un recorregut cronològic pel firmament jazzístic, des de Louis Armstrong fins a Lester Young. Per als interessats, mesos enrere sortiren també *La discoteca ideal de jazz*, (de Planeta) i el *Diccionario del jazz*, (d'Anaya Mario Muchnick), llibre dirigit per Philippe Carles, André Clegeat i Jean-Louis Comolli, en el qual hi figuren 53 intèrprets. Una altra novetat, per als que gaudeixen de la música i també volen conèixer les nocions del seu llenguatge, estils i èpoques, és el llibre *Invitació a la música*, de Josep Roselló i editat a Columna.

Pop-Rock, Aina, Nash i Tots Sants

Nash guanyà el Pop-Rock de ciutat. Metàfora del que serà Mallorca venuda per un velló. Terreny llaurat per a *L'home blanc*, que ve de la gran ciutat de Nova York. A més a més, jo diria a dona Aina Moll que els joves estan plens de conflictes lingüístics i ens agradaria pensar que vostè pot entendre el català cantat per Tots Sants.

Si els joves de ca nostra tinguessin mitjans en una societat que fins ara els ha prohibit fer renou, el català se sentiria més a l'escenari. Recordi que el rock és una conducta i no és a la venda (a excepció d'alguns grups oficials), la llengua és del poble i la normalització, quan sia, us fugirà de les mans. Ho aclareix una lletra de Tots Sants que no amaga consignes ocultes i es limita a actuar: "I mentrestant, tots hem deixat morir la terra, tan sols amb una llengua un poble no pot respirar, qui no estima la terra, no es pot fer respectar".

Màxima Audiència de Tots Sants

L'Administració facilita, a l'abast de tothom, una informació sobre:

- normes, competències, tràmits, permisos, preus, reclamacions
- subvencions, beques, ajuts, préstecs
- concursos, premis, cursos, activitats diverses
- organigrama (titulars, organismes, funcions, adreces, telèfons, fax...)

315 13 13

Telèfon obert

i sobre qualsevol altra qüestió que sigui competència de la Generalitat de Catalunya

Horari: de 9 a 19 h de dilluns a divendres

E.mail: sdginfo@correu.gencat.es
Internet: http://www.gencat.es
Teletext: Teleservei de TV3
Videotex: (nivell 031) *CATALUNYA#

Generalitat de Catalunya

GOVERN BALEAR

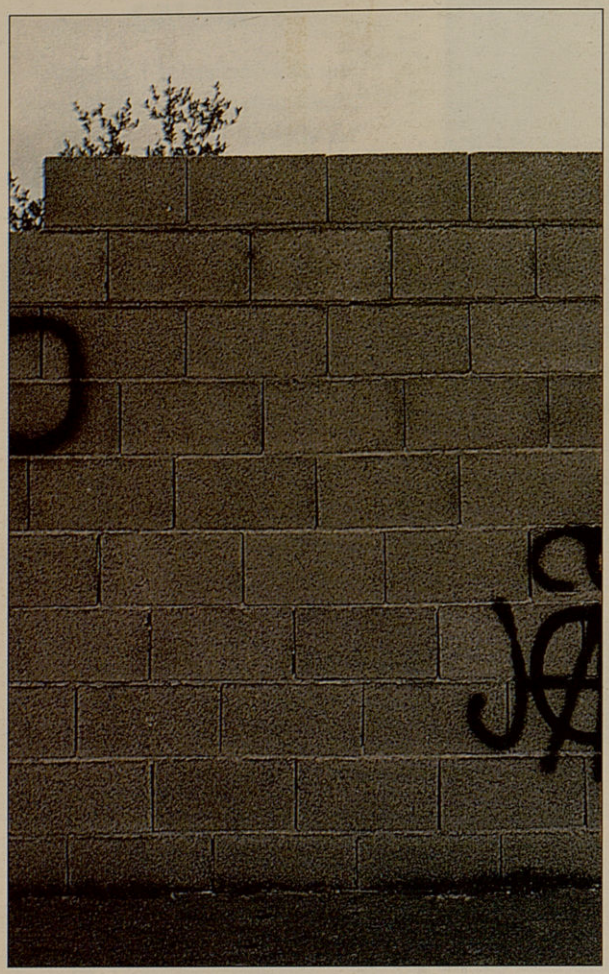

Abans

Després

L'equilibri territorial de les Illes Balears comporta la necessària preservació de l'entorn i, a la vegada, la millora estructural de zones ja urbanitzades. Un objectiu que té una doble finalitat: proporcionar confort i qualitat de vida a tots els habitants de Balears i, a la vegada, assumir la responsabilitat de viure a una comunitat abocada a l'exterior, compromesa amb els seus visitants i obligada a mirar per la bona imatge.

Amb aquesta inquietut, el Govern Balear posa en marxa el **Pla Mirall**. Un pla d'adequació i reforma que a partir de gener de 1997 desenvoluparà les seves línies d'ajudes, dirigides tant a ajuntaments com a particulars i entitats de Balears. Unes ajudes que contemplen importants inversions destinades a **reformes de façanes, adequació de nuclis antics, rehabilitació del patrimoni històrico-artístic, remodelació de carrers i places**, entres altres actuacions.

Aprofitau aquesta oportunitat. **A partir de gener de 1997** trobareu tota la informació sobre el Pla Mirall disponible al vostre Ajuntament, Consell Insular o a les diverses conselleries del Govern Balear.

mirall

Pla global d'adequació i reforma

Miram per la bona imatge